

'Ik wil zeker in het onderwijs blijven'

De dubbele winst van studenten in de school

Een evenwichtige kijk op AI

Hoe maximaliseren we de voordelen en minimaliseren we de nadelen?

CBV is here to stay

Na 10 jaar is collegiale bestuurlijke visitatie niet meer weg te denken

Staat van de Schoolleider

Déze vier thema's zijn in 2025 het belangrijkste

Ik ken toch al Nederlands?

De docent Nederlands heeft, om het maar eens eufemistisch te zeggen, niet de makkelijkste baan van Nederland. De motivatie is over het algemeen gering ('Ik spreek toch al Nederlands?'), en het lezen van langere teksten neemt onder alle leeftijden af ('Ik lees het wel op mijn telefoon').

Blink Nederlands helpt hier verandering in te brengen. Met een lesmethode die gebruikmaakt van verhalen die de leerlingen raken, emotioneren en

vooral nieuwsgierig maken. In onze methode worden verschillende vaardigheden, zoals lezen, schrijven of spelling niet 'los' aangeboden, maar altijd in de context van het hele verhaal. Dat levert dieper tekstbegrip op en maakt vooral ook duidelijk waaróm iets geleerd wordt. Zo leren leerlingen beter.

Ontdek zelf hoe jouw leerlingen beter Nederlands leren. Ga blink.nl/blink-nederlands voor meer informatie.

Ontdek de kracht van beter leren.

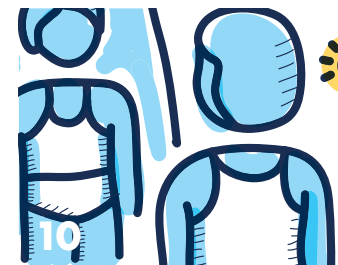
Blink

INHOUD & VOORWOORD

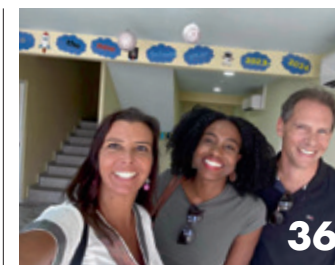
Eric Postma over AI

Kunstmatige intelligentie is *schijnbare* intelligentie, zegt de hoogleraar die zijn hele loopbaan aan dit onderwerp heeft gewijd. We hoeven niet bang te zijn dat systemen de menselijke intelligentie voorbijstreven. De echte vraag is: hoe maken we er optimaal gebruik van?

Intensief en verrijkend

De grote winst van 10 jaar collegiale bestuurlijke visitatie

Meertaligheid

Leren van inclusief taal-onderwijs op Bonaire

En verder

4 Vereniging / **15** Column Karim Amghar / **17** Terugblik VO-congres / **18** Staat van de Schoolleider 2025 / **23** De schooltijd van.... Denise Laan / **25** Onvergetelijk / **26** VO in beeld / **29** Studentinzet op school / **40** Het gebouw: Norbertus, Roosendaal / **43** Column Chantal Rebel / **46** Boeken / **47** Mijn favoriet / **48** Wie werkt waar / **49** Zij-instromer aan het woord / **50** Vraagbaak

COLOFON

VO-magazine is een uitgave van de VO-raad, vereniging van scholen in het voortgezet onderwijs. VO-magazine verschijnt 5 keer per jaar in een oplage van 7000 exemplaren
Redactieadres VO-raad, Postbus 8282, 3503 RG Utrecht, T 030 232 48 00, redactie@vo-raad.nl, www.vo-raad.nl **Redactie** Cindy Curré, Evelien Dijkman (vormgeving) Xander Elink Schuurman, Fijke Hoogendijk, Ingrid Janssen, Suzanne Visser (eindredactie)
Ontwerp XS Media, Utrecht **Druk** Damen Drukkers, Werkendam
Advertenties Onderwijsmedia, T 030 210 23 86, www.onderwijsmedia.nl **Issn** 18731163
Afmelden Alle bij de VO-raad bekende schoolleiders en bestuurders uit het voortgezet onderwijs ontvangen het VO-magazine. Wil je het magazine niet meer ontvangen, stuur dan een bericht o.v.v. naam en adres naar ledenadministratie@vo-raad.nl.
Disclaimer De meningen die in het VO-magazine worden weergegeven, komen niet noodzakelijkerwijs overeen met de standpunten van de VO-raad.

VO RAAD
Vereniging van scholen
in het voortgezet onderwijs

Dat laten we niet gebeuren

Extra lezen met leerlingen om de taalvaardigheid te verbeteren, persoonlijk assistent van een leraar, huiswerkbegeleiding, bijlessen, woordenschat oefenen met leerlingen: allemaal voorbeelden van wat studenten als bijbaan op scholen doen. In dit nummer staat een uitgebreid artikel over StudentinzetopSchool. Dit platform bundelt tal van initiatieven die studenten uit het hbo en van universiteiten de mogelijkheid geven om in het onderwijs te werken. Deze studenten helpen leerlingen en ontlasten docenten. Zo gaan de leerprestaties van leerlingen omhoog en gaat de werkdruk van leraren omlaag. Het effect is bovendien dat een aantal studenten verliefd wordt op het onderwijs en ervoor kiest om een lerarenopleiding te volgen. Win-win-win heet dat.

Ik mocht zelf in maart aanwezig zijn bij het lustrum van de Stichting Proefwerk, één van de initiatieven van StudentinzetopSchool. In de zaal zaten tientallen studenten. Ze waren heel enthousiast over hun bijbaan in het onderwijs. Op de vraag wie van hen overwoog leraar te worden, gingen er een behoorlijk aantal handen omhoog. Opvallend was dat velen van hen werken op vmbo-scholen, terwijl zij zelf meestal op de havo en het vwo hebben gezeten. Maar juist de passie om het verschil te maken, brengt veel van deze studenten naar het vmbo. In het artikel kun je lezen hoe Ishni Mangli en Puria Atahi op vmbo-scholen in Amsterdam ervoor zorgen dat leerlingen hun taalachterstand inhalen of hun faalangst overwinnen en daardoor uiteindelijk hun diploma halen.

Je zou zeggen dat ze in Den Haag ontzettend blij zijn met het werk dat deze studenten doen en met de kansen die dat leerlingen geeft. Maar niets is minder waar. Juist de vmbo-scholen waar Ishni en Puria werken, moeten het meeste inleveren door de aangekondigde bezuiniging van 177 miljoen op de Onderwijskansenregeling. Vmbo- en praktijkscholen zijn veel meer dan andere scholen de dupe. Zij dreigen zelfs zoveel te moeten inleveren, dat ze klassen groter moeten maken en met de extra ondersteuning van studenten op school moeten stoppen. Dat laten we niet gebeuren. Toch?

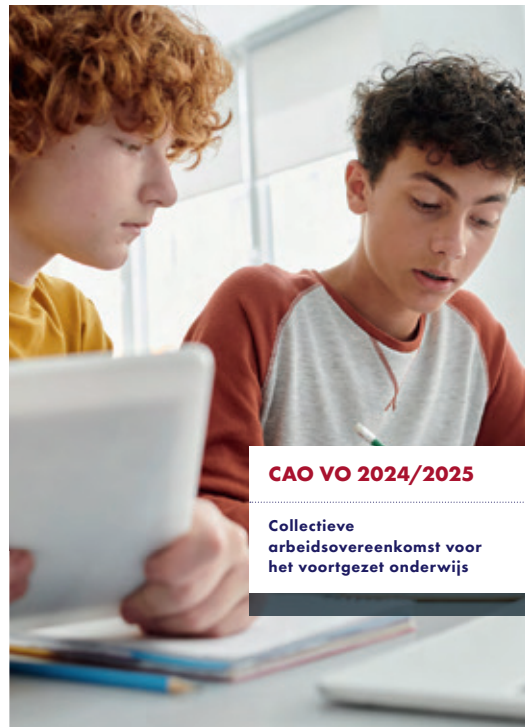
Henk Hagoort

Voorzitter VO-raad

Definitieve cao-teksten

In de afgelopen periode hebben sociale partners de afspraken uit het onderhandelaarsakkoord CAO VO 2024/2025 vertaald naar cao-teksten.

→ [Download de definitieve tekst op vo-raad.nl](#).

Podcasts over verandertrajecten

In de podcastserie **Leidinggeven aan schoolontwikkeling van Voortgezet Leren** gaan wetenschappers en schoolleiders met elkaar in gesprek over dagelijkse vraagstukken uit de onderwijspraktijk van een schoolleider. In april startte een drieluik over verandertrajecten op scholen. Hoe zet je als schoolleider een verandering in gang? En hoe zorg je ervoor dat die verandering een duurzame plek in de school krijgt? Luister naar de uitdagingen, de succesfactoren en de do's en don'ts. → Beluister de podcast via je eigen podcastplatform of via [voortgezetleren.nl](#).

NRO doet effectmeting kansrijke interventies

Werk jij als onderwijsorganisatie aan het verbeteren van de basisvaardigheden van leerlingen? En doe je dit met een bewezen effectieve interventie? Dan kun je meedoen met de effectmeting van het NRO. NRO test dan het effect van de interventie op de leerlingen van jouw school. De interventie moet gericht zijn op de basisvaardigheden taal, rekenen/wiskunde en digitale geletterdheid. Met deze effectmeting wil het NRO beter zicht krijgen op de effectiviteit van interventies in de Nederlandse onderwijscontext en op de randvoorwaarden waaronder een interventie het meeste oplevert. Deadline voor aanmelden is 17 juni.

→ [Meld je aan via nro.nl](#).

ALV op 5 juni

De volgende Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VO-raad vindt plaats op 5 juni 2025. Het is een bijzondere ALV, want een deel van de middag verzorgen we samen met de PO-Raad. Gastspreeker is prof. dr. Andreas Schleicher, directeur Onderwijs en Vaardigheden bij de OECD, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling in Europa.

In het formele deel van de vergadering (dat we wel apart doen) spreken we onder meer over de geactualiseerde Code Goed Onderwijsbestuur, de collegiale bestuurlijke visitatie, de jaarstukken en natuurlijk de (politeke) actualiteit van het moment. De ALV vindt plaats in Theater Gooiland in Hilversum.

→ [Meld je aan via vo-raad.nl](#).

Online lunchcollege SHRM

Hoe zorgen we ervoor dat strategisch personeelsbeleid (SHRM) écht een integraal onderdeel wordt van het bestuur en toezicht? Hoe kunnen bestuurders en toezicht-houders samen optrekken om te zorgen voor een sterk en toekomstbestendig HRM-beleid? De VO-raad en VTOI-NVTK organiseren op 19 juni een lunchcollege over SHRM in het onderwijs; een belangrijk thema in tijden van personeelstekorten, veranderende onderwijsbehoeften en groeiende verwachtingen rondom goed werkgeverschap.

→ [Meld je aan via vo-raad.nl](#).

VO-praat met Louise Elffers

In de reeks VO-praat van de VO-academie vertellen bevoegde sprekers in maximaal tien minuten hun verhaal. Telkens met een andere insteek, maar altijd over een onderwerp dat relevant is voor de onderwijssector. In de nieuwste aflevering zie en hoor je prof. dr. Louise Elffers, voorzitter van de Onderwijsraad. Zij gaat in op de kansen(on)gelijkheid in het Nederlandse onderwijs: hoe is het systeem van vroege selectie ontstaan, welke kritiek is er en wat is er nodig om tot verandering te komen?

→ [Bekijk deze en eerdere afleveringen van VO-praat op vo-raad.nl](#).

Nieuwe handvatten voor bestuurlijke kwaliteitszorg

Werk je aan de kwaliteitszorg binnen jouw bestuur en zoek je handvatten om deze te versterken? Wil je meer weten over het bestuurlijke toezicht in de praktijk en hoe je goed voorbereid een inspectiebezoek ingaat? Bekijk dan de handreiking **Sturen op onderwijskwaliteit** van Leren verbeteren en Voortgezet Leren van de VO-raad. Deze handreiking biedt concrete instrumenten en voorbeelden die je direct kunt gebruiken in je eigen organisatie, waaronder tien stappen om goed voorbereid een inspectie-onderzoek in te gaan.

→ [Download de handreiking via vo-raad.nl](#) (kijk onder 'bestuurlijke kwaliteit').

Oriëntatie op leiderschap

Ben je werkzaam binnen het voortgezet onderwijs en heb je leidinggevende ambities? Deelname aan het leertraject Oriëntatie op leiderschap geeft je inzicht in je eigen leiderschapskwaliteiten en ervaring met leidinggeven. Met dit traject stimuleert de VO-academie de mobiliteit van docenten en medewerkers. Het programma neemt de uitgangspunten van loopbaanleren als leidraad: een proces van voortdurend actief en bewust werken aan de eigen ontwikkeling om 'klaar' te zijn op het moment van loopbaankeuzes. Het volgende traject start op 22 september.

→ [Meld je aan via vo-raad.nl](#).

INTERVIEW

Tekst: Jacques Poell • Fotografie: Dirk Kreijkamp en Twycer/JADS

Hoogleraar Eric Postma over AI:

‘Er komt weinig intelligentie aan te pas’

‘Artificial Intelligence blijft, evolueert en zet het onderwijs nog verder op zijn kop’, zo liet AI-professor Eric Postma al in 2023 weten op *Kennisnet*.

En niet alleen het onderwijs: overal in de maatschappij komt AI steeds nadrukkelijker om de hoek kijken. De hoogste tijd dus voor een college van deze Tilburgse hoogleraar, die eind maart een lezing verzorgde op het VO-congres. Legt de mens het af tegen de machine? Nemen robots de touwtjes in handen? En: waar komt AI eigenlijk vandaan?

Na zijn eindexamen middelbare school koos Eric Postma voor de studie theoretische natuurkunde. Heel interessant, maar de studie ging helemaal niet over perceptie, en daar wilde hij juist meer van weten. Hoe neem je dingen waar? Waarom neem je dingen niet waar die er óók zijn? Hoe herken je patronen?

Eric Postma: “Uiteindelijk bleek ik dus geïnteresseerd in het menselijk brein en toen zei een oom van mij: jij moet psychologie gaan studeren! Ik dacht: dat is zielenknijperij, niks voor mij. Maar nee, zei hij, er komt in Nijmegen een

opleiding Cognitive Science en AI, en daar moet jij heen! Ik zag er enorm tegenop dat ik me eerst een jaar door algemene psychologie heen moest worstelen, maar daar heb ik ontzettend veel baat bij gehad.”

Kun je kort de geschiedenis van AI schetsen? Waar komt die term vandaan en sinds wanneer bestaat het?

“AI bestaat al sinds 1955. John McCarthy was een informaticus die geïnteresseerd was in *cognitive science*. Hij nam afstand van de cybernetica, die meer biologisch georiënteerd was en curieus genoeg met het communisme werd geassocieerd – zoals wel meer dingen in die jaren. McCarthy introduceerde de term ‘Artificial Intelligence’, de oervorm die nu bekend staat als ‘Gofai’: ‘Good old fashioned artificial intelligence’. Hij en zijn vakgenoten probeerden met behulp van logica machines te maken die

‘Artificial Intelligence is wat mij betreft schijnbare intelligentie’

ERIC POSTMA

1961: Geboren in Nijmegen

1975: Nijmeegse Scholen Gemeenschap (havo-vwo)

1982: Theoretische Natuurkunde Radboud Universiteit in Nijmegen

1983-1988: Psychologie/Cognitiewetenschap Radboud Universiteit

1989: Afstudeeronderzoek Rijksuniversiteit Leiden

1991-2009: Maastricht University

(hoogleraar in 2003)

2009-nu: Hoogleraar Artificial Intelligence Tilburg University

2016-nu: Hoogleraar Jheronimus Academy of Data Science (JADS), Tilburg University/Eindhoven University of Technology

slimmer waren dan mensen. Ze maakten echter de fout dat ze de biologie – en meer bepaald: onze neurale netwerken – niet serieus namen.”

Iets wat de versmade cybernetica nou juist wél deed.

“Precies! Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw kwamen die neurale netwerken bij AI in zwang; de latere Nobelprijswinnaar Geoffrey Hinton was op dit gebied de drijvende kracht. Die netwerken konden nog geen complexe taken uitvoeren. Zo konden ze bijvoorbeeld geen plaatjes van niet-rigide objecten herkennen: wel een plaatje van een stoel, niet van een hond. Na vijf jaar was deze hype dan ook voorbij. Pas relatief kortgeleden, rond 2010, kwamen diezelfde Hinton en andere geleerden met dank aan het internet op de gedachte om de hoeveelheid in te voeren data gigantisch op te voeren. Zo kwamen ze tot wat we *deep learning* noemen. Anders dan Einstein ons ooit geleerd heeft – namelijk dat je zo min mogelijk parameters moet gebruiken om verklarende modellen op te stellen – maakt deep learning juist gebruik van miljoenen parameters. Die ontwikkeling heeft geleid tot de huidige doorbraak van generatieve AI: Artificiële Intelligentie die in staat is zelf tekst, beeld of andere gegevens te genereren. Met als bekendste voorbeeld ChatGPT.”

Machines die slimmer zijn dan de mens: is het nu dan zo ver?

“Artificial Intelligence is wat mij betreft *schijnbare* intelligentie. Robots die de macht overnemen: ik denk dat dit sciencefictionverhalen zijn die geen recht doen aan de werkelijkheid. Ze worden opgeklapt door mensen en bedrijven die daar financieel belang bij hebben, zoals Open AI. Het onderzoek dat wij hier in Tilburg doen, bestrijkt onder meer de Large Language-modellen die ook aan ChatGPT ten grondslag liggen. We zien hoe die aan hun antwoorden komen en dan merk je dat er weinig intelligentie aan te pas komt.”

Kun je daar een voorbeeld uit het onderwijs van geven?

“Als je bijvoorbeeld vraagt: waarom is dit de uitkomst van deze som?, dan fantaseert ChatGPT er lustig op los, maar echt weten doet-ie het niet. En ja, er is wat verbetering op dit punt, maar die gaat gepaard met ongelofelijk veel computationeel geweld en met weinig verstand. Ik verwijs in dit verband altijd naar Daniël Kahneman – ook een Nobelprijswinnaar – en zijn boek *Thinking fast and slow*. Kahneman stelt dat intelligentie uit twee systemen bestaat. Systeem 1 gebruik je 95% van de tijd. Het is snel, kost weinig moeite, is gebaseerd op patroonherkenning – maar het komt niet altijd tot de juiste antwoorden. Systeem 2 gebruik je de overige 5% van de tijd. Het kost energie, je moet er logisch bij nadenken, stappen zetten.

‘Het is een herijking van de samenwerking tussen machine en mens’

‘Hoe zorgen we ervoor dat de zwaktes van mens en machine geminimaliseerd worden en we gebruik kunnen maken van het beste van beide werelden?’

Dat systeem komt zo’n beetje overeen met Gofai: wat ze destijds uitprobeerden op basis van logica, maar wat niet bleek te werken. En nu hebben we met AI dus iets wat op systeem 1 lijkt.”

Maar qua capaciteit is AI toch zeker niet met het menselijk brein te vergelijken?

“Ons brein is beperkt. Large language-modellen zijn ons verre de baas als het gaat om de hoeveelheid kennis die ze kunnen combineren. Je kunt spreken van een *superhuman performance* in de zin van de hoeveelheid beschikbare kennis. Maar het gaat helemaal niet om de vergelijking met mensen. Het gaat in AI om systemen die eigenschappen hebben die doen denken aan wat mensen kunnen. De maatschappelijke uitdaging is nu: hoe benutten we de complementariteit? Hoe zorgen we ervoor dat de zwaktes van mens en machine geminimaliseerd worden en we gebruik kunnen maken van het beste van beide werelden? We overschatten de kortetermijneffecten van de technologie en onderschatten de langetermijneffecten ervan. Een goed voorbeeld daarvan is het internet. We waren in het begin *himmelhoch jauchzend* over wat het world wide web kon, maar vrijwel niemand kon voorzien hoe enorm groot de impact ervan écht zou worden. Ik verwacht dat dit ook het geval is met AI: we koesteren overtrokken verwachtingen dat de systemen de menselijke intelligentie voorbij zullen streven. Dat wordt AGI genoemd: Artificial General Intelligence, iets wat beter is dan de mens. Dat idee wordt nu sterk gepusht – opgefokte verhalen om investeerders te

trekken. Maar ik geloof niet dat we met de huidige Large Language-modellen naar AGI gaan. Ik denk ook niet dat AGI om de hoek staat. Er is nog een lange weg te gaan. Maar zeg nooit nooit, ik sluit niets uit.”

Er is nog een lange weg te gaan zeg je, maar het is nu toch al zo dat teksten gegenereerd door ChatGPT niet meer van ‘echt’ te onderscheiden zijn?

“AI is heel goed in het nabootsen van de menselijke tekst, maar je hebt daarmee nog geen menselijke tekst. Het gaat om heel subtiele dingen. We hebben in de wetenschap een AI-systeem om literatuurreviews te schrijven, dat werkt hartstikke goed, alleen het systeem begrijpt niet dat er een volgorde is, dat een nieuwe ontdekking een oude ontdekking tenietdoet. Een ander voorbeeld, dat ik veel gebruik in lezingen, is: als je vraagt wie de moeder van Tom Cruise is, krijg je een correct antwoord, maar als je vraagt wie de zoon van die moeder is, weet AI het niet. Kennis die voor ons symmetrisch is, is dat niet voor het AI-model. We moeten AI dus vooral gebruiken vanwege de datacapaciteit waarin dat systeem ons veruit de baas is. Maar wat AI niet heeft, is het uniek menselijke – en wat dat is, weten we niet, dat schuift voortdurend op. Het is het ongrijpbare dat in onze maatschappij niet zo veel aandacht krijgt. Wij zijn heel erg gefocust op formalisering, informatisering, en automatisering, maar als je opgroeit van baby tot volwassene, leer je spelenderwijs een heleboel door te interacteren met je naaste omgeving en de maatschappij. Dat is iets wat AI-systemen niet hebben. Er zijn weliswaar ook dingen die Large Language-modellen impliciet leren, maar ze hebben niet de ervaring die je opdoet door je te bewegen in de maatschappij, want ze krijgen alles uit de tweede hand, uit teksten en plaatjes. Iets zien, proeven of ruiken dat een lang vervlogen herinnering terugbrengt, dat kunnen ze bijvoorbeeld niet.”

Maken we ons eigenlijk wel druk genoeg over de ethische aspecten van AI?

“Eerder iets te druk. De nadruk zou moeten liggen op de innovaties om die ethische aspecten te adresseren. Er zijn bijvoorbeeld innovaties waarmee je Large Language-modellen zo kunt opzetten dat ze geanonimiseerd zijn, waarin je je eigen data beheert waar niemand anders bij kan, terwijl ze intussen wel bijdragen aan het ‘Grote Model’. Ik zie vaak een gretigheid om met regels en richtlijnen te komen, zonder dat men zich realiseert dat dit soort technieken nog volop in ontwikkeling zijn. AI-diensten worden alvast uitgerold omdat we er al wat mee kunnen, maar ze zijn nog niet klaar. Ik zou liever zien – en voor een deel gebeurt dat ook wel – dat er meer onderzoek gedaan wordt naar hoe je die systemen zo kunt maken dat je de nadelen minimaliseert en de voordelen maximaliseert. Want deze modellen hebben enorme voordelen, ze worden overal toegepast, en leiden tot grote doorbraken op elk vakgebied. We hoeven echt niet bang te zijn dat alle radiologen wel ontslag kunnen nemen ‘omdat AI het overneemt’. Dat is gewoon niet zo, het is een herijking van de samenwerking tussen machine

‘Het is echt onmogelijk om een vakgebied te noemen waar AI geen belangrijke rol speelt’

en mens. En als we dat goed doen, hebben artsen weer meer tijd om te interacteren met hun patiënten. In theorie moet dat kunnen, al wordt er natuurlijk onmiddellijk op van alles bezuinigd als AI delen van een taak overneemt.”

Kan AI het lerarentekort helpen oplossen?

“Nee, dat geloof ik niet. Het belangrijkste element van onderwijs is immers niet de methode. Het is het contact tussen een docent en een leerling dat cruciaal is. Het grote probleem is wel dat AI maakt dat we op een andere manier moeten gaan onderwijzen, omdat er andere vaardigheden vereist zijn.”

Kun je tot slot voorbeelden noemen van AI-toepassingen die alomtegenwoordig zijn maar waar we ons niet of nauwelijks van bewust zijn?

“Het belangrijkste is wat er op internet gebeurt en hoe daar alles van je wordt bijgehouden zonder dat je er erg in hebt. Ja, men weet meestal wel dat Facebook en consorten dat doen, maar niet dat het ook gebeurt als je online de krant leest – iets waar kranten niet erg open over zijn. Nee, het is echt onmogelijk om een vakgebied te noemen waar AI geen belangrijke rol speelt. Zelfs naar pakweg het herkennen van geuren wordt onderzoek gedaan. Overal proberen mensen techniek toe te passen, omdat het overal om patroonherkenning gaat. Ik heb in een project gewerkt rond schilderijherkenning – heel actueel met de drie al dan niet Rembrandts in het Mauritshuis – en daar zal AI in de toekomst ook voor gebruikt worden. Niet als vervanging van mensen, maar als tool. Je moet zo’n ding geen beslissing laten nemen, maar wel suggesties laten doen. En die niet klakkeloos overnemen. Dat is dan meteen zo’n nieuwe taak van het onderwijs: daar moet je leerlingen op trainen. Wat is waar en wat is *fake news*? Onderscheid maken. Kritisch nadenken. Inderdaad: systeem 2 activeren!”

‘DIE LERAAR ENGELS LIJKT NU WEL GELIJK TE KRIJGEN’

“Ik was in mijn middelbareschooltijd niet erg met literatuur bezig, maar we hadden een leraar Engels die heel inspirerend was. Hij was ook een beetje alternatief, dat sprak me natuurlijk aan. Hij liet ons boeken lezen zoals *Fahrenheit 451*, een dystopische roman over een wereld vol censuur en onderdrukking, waar boeken verboden zijn en verbrand moeten worden. De titel van het boek verwijst naar de temperatuur waarop papier vlam vat. Ik weet nog dat hij zei: ‘Nu lijkt zo’n wereld onrealistisch, maar als jullie volwassen zijn, zou het zomaar die kant op kunnen gaan.’ Daar lijkt hij nu wel gelijk in te krijgen.”

10 jaar Collegiale bestuurlijke visitaties

Van experiment naar volwassen instrument

In 2014 startte de VO-academie met de eerste collegiale bestuurlijke visitaties. Wat begon als een kleinschalige pilot, is uitgegroeid tot een volwassen instrument voor collegiale consultatie en professionele ontwikkeling. In oktober start de tiende tranche.

Hoe vaak neem je als bestuurder écht de tijd om stil te staan bij je eigen handelen? Om openhartig met collega's te reflecteren op keuzes, dilemma's en leiderschap? Dat is wat het traject Collegiale bestuurlijke visitaties (CBV) van de VO-academie al tien jaar biedt. In een setting van vertrouwen bezoeken bestuurders elkaars organisaties. Geen formele beoordeling, maar verdiepende en ontwikkelgerichte gesprekken staan centraal.

LEERVragen

De opzet is even eenvoudig als krachtig: een groep van drie bestuurders, ondersteund door een onafhankelijke voorzitter en secretaris, vormt een visitatiecommissie. Elk

deelnemend bestuur krijgt bezoek van de commissie die, op basis van vooraf gedeelde leervragen, met diverse panels uit de organisaties in gesprek gaat. Bijvoorbeeld over visie en strategie, de maatschappelijke opdracht van de school, de relatie met de raad van toezicht, of de manier waarop het onderwijskundig leiderschap wordt vormgegeven. Vervolgens geeft de commissie haar inzichten en feedback aan de bezochte bestuurder. "De kern van het CBV-traject is altijd hetzelfde gebleven: leren van elkaar", zegt Arie Olthof, die vanaf de eerste tranche een van de secretarissen is die de visitatiecommissies ondersteunen. "Er waren twee motieven om CBV te starten. Aan de ene kant bestond de wens om te professionaliseren. Aan de andere kant zagen bestuurders dat zij een voorbeeldrol hebben: 'we vragen leraren en schoolleiders om zich open te stellen voor feedback, dan willen wij dat ook doen'."

START

Die motieven werden concreet tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VO-raad in 2014. Bestuurders wilden meer onderlinge reflectie en uitwisseling: collegiale bestuurlijke visitaties zouden daarbij

'De commissie zorgt voor een duidelijke verrijking van het leerproces'

10 JAAR CBV IN CIJFERS

- 128 visitaties
 - 113 deelnemende bestuurders (van 101 schoolbesturen)
 - 15 bestuurders die twee keer hebben deelgenomen
 - 26 besturen die twee keer hebben deelgenomen
 - Een positief tot zeer positief oordeel van het overgrote deel van de deelnemers
 - Meer dan 70% van de deelnemers wil elke vier jaar CBV doen.
- (Bron: vragenronde oud-deelnemers naar aanleiding van 10 jaar CBV)

MEEST GESTELDE LEERVragen

1. Hoe betrek ik mijn eigen organisatie? (centrale sturing versus decentrale autonomie)
2. Welke stijl van leidinggeven heb ik/past bij mij?
3. Past de organisatiestructuur bij onze ambities en visie, is wat we doen voelbaar in de klas?

helpen. In juni 2015 gaf de VO-academie de aftrap voor een pilot CBV. Veertien schoolbesturen en zestien bestuurders deden mee. Deze ‘koplopers’ ontwikkelden samen de bouwstenen van het traject, mede op basis van wetenschappelijke input. Edith Hooge (TIAS) en Hartger Wassink (De Professionele Dialoog) onderzochten het concept; hun bevindingen vormden de basis voor de methodiek die de VO-academie toepast en die waardevol is gebleken.

GROEI

Vanaf 2017 richtten de VO-academie en de VO-raad zich op bredere deelname. Belangrijk was de ALV van mei 2018: daar werd besloten dat elk bestuur eens per vier jaar deelneemt aan een vorm van CBV.

In veel van de leervragen die in al die jaren centraal hebben gestaan, draait het om zichtbaarheid en rolduidelijkheid. Bij eenpitters gaat het vaak over de dubbelrol: wanneer ben ik directeur, wanneer bestuurder? Hoe zorg ik dat ik voldoende zichtbaar ben – en op welke manier? Ook het spanningsveld tussen centraal en decentraal organiseren komt dikwijls terug. Voor Olthof is kwetsbaarheid een sleutelwoord. “Het vraagt lef om een goede leervraag te stellen en open te

‘Een visitatie is ook ontzettend genieten’

staan voor feedback. Dat wordt ook in de schoolorganisatie gezien. Vaak hoor je in gesprekken van de commissie met medewerkers: ‘Ik vind het mooi dat mijn bestuurder zich zo open opstelt’. Dat doet iets met de interne verhoudingen.”

VERANKERING

CBV daagt bestuurders uit kritisch te kijken naar belangrijke vraagstukken en elkaar een spiegel voor te houden. Wat maakt CBV zo effectief? “De kracht zit in de combinatie van zelf vraagstukken en dilemma’s identificeren en de visitatiecommissie vragen daarin mee te kijken,” stelt Olthof. “Deze combinatie is goed voor tachtig procent van het leereffect. De commissie zorgt – door haar feedback en reflectie op de leervraag – voor een duidelijke verrijking van het leerproces.” Tien jaar na de start is CBV een stevig verankerd instrument voor reflectie en ontwikkeling binnen het voortgezet onderwijs en heeft de VO-academie meer dan 120 visitaties georganiseerd. Op 3 oktober start de tiende tranche. “Een visitatie is een intensief proces, maar het is ook ontzettend genieten”, besluit Olthof. “Als je aan het einde van de dag iets kunt teruggeven waarmee een bestuur écht verder kan, dan heb je samen iets moois gedaan.”

ACCREDITATIE

Accreditatie is een traject waarbij een onafhankelijke inschatting wordt gemaakt van de wijze waarop een bestuurder systematisch aan zijn professionele ontwikkeling werkt en van zijn/haar reflectief vermogen. Dit is dus gericht op de bestuurder en persoonsgebonden. Een collegiale bestuurlijke visitatie onderzoekt een bestuurlijk vraagstuk en is altijd gerelateerd aan context van het betreffende bestuur. Daarnaast onderscheidt CBV zich door het leren van en met elkaar, met als doel collegiaal leren in de sector te versterken.

“Het is belangrijk dat je blijft reflecteren op jezelf”

Arn Bressers, voorzitter Onderwijsgroep Oost-Brabant: “Bestuurder zijn betekent soms inspireren, soms stimuleren, soms sturen – afhankelijk van wat de situatie vraagt. En dat doe je allemaal ten dienste van wat er in de klas gebeurt. Wat ik mooi vind aan dit werk, is de bijdrage die je kunt leveren. Hoe je als bestuurder je rol invult, heeft impact op de hele organisatie. Daarom is het belangrijk dat je blijft reflecteren op jezelf. Toen ik in 2018 als bestuurder begon, vond ik het echt zoeken: wat doe je nou precies, en doe je het goed? Mijn eerste keer CBV in 2020 was een manier om daar inzicht in te krijgen. Vooral de 360 gradenfeedback was ontzettend waardevol. Ik kreeg veel positievere feedback dan ik had verwacht. Je bent als bestuurder vaak kritisch op jezelf – je weet waar je tekortschiet of wat je laat liggen. Maar de mensen om je heen zien dat genuanceerder. Het besef dat iedereen maar

een deel ziet van wat ik doe, heeft me veel inzicht gegeven. Het heeft ook mijn zelfvertrouwen versterkt. De tweede keer CBV ging voor mij veel meer over de toekomst. We hadden net een intensieve fusie achter de rug, de integratie liep goed, de inspectie had positief geoordeeld. Mijn vraag was: wat nu? Wat is de volgende bestuursopdracht en ben ik nog steeds de juiste persoon om die te leiden? Dat bracht een diepere laag van reflectie. Ik heb me daarin bewust kwetsbaar opgesteld. Het CBV-traject bood ruimte om die vraag te stellen, ook al zei de commissievoorzitter letterlijk: “Dit is eigenlijk geen vraag voor ons.” Toch leidden de gesprekken met de directie, de raad van toezicht en andere stakeholders ertoe dat het proces is gestart. Daar is uiteindelijk een nieuwe bestuursopdracht uit voortgekomen. Dus het heeft precies dat opgeleverd wat ik nodig had.”

‘Het vraagt lef om een goede leervraag te stellen en open te staan voor feedback’

NIEUWE TRANCHE OP 3 OKTOBER VAN START

Collegiale bestuurlijke visitatie versterkt de bestuurlijke kwaliteit en het collegiaal leren binnen onderwijsorganisaties en de sector. Nog even in het kort: je eigen bestuur wordt gevisiteerd en je gaat twee of drie keer bij een collega-bestuurder op bezoek. Op basis van een bestuurlijke contextanalyse en gesprekken met interne en externe stakeholders verplaatsen collega-bestuurders zich in jouw bestuurlijk vraagstuk en bieden feedback en reflectie.

WAT LEVERT HET OP?

- Nieuwe collegiale perspectieven en inzichten in belangrijke dilemma’s
- Inspirerende bezoeken aan collega-besturen, met zelfreflectie, nieuwe inzichten en de mogelijkheid nieuwe ideeën te toetsen bij collega’s
- Inzichten die je kunt benutten voor je accreditatietraject als bestuurder
- Een bijdrage aan de verdere professionalisering van besturen in de sector.

→ Op 3 oktober 2025 start de volgende tranche. Meer weten of direct aanmelden?

“Samen zwermen richting goed bestuur”

Muriëlle van der Voort, voorzitter NUOVO Scholen:

“Mijn medebestuurder Jeroen Kreijkamp en ik hebben meegedaan aan CBV omdat we wilden weten of we het als bestuur goed doen. Voor ons is het belangrijk dat er voor onze 12.500 leerlingen iedere dag goed onderwijs is. En goed onderwijs betekent iets anders voor ieder kind. Daarom hebben we binnen NUOVO zestien heel verschillende scholen. Van vernieuwingscholen tot een categoriaal gymnasium, een nieuwkomersschool en een internationale school. Dat maakt het werk niet alleen uitdagend, maar ook ontzettend leuk. Die diversiteit vraagt om een bestuursstijl die ruimte biedt voor verschillen en tegelijk richting en samenhang weet te creëren.

Om deze reden is ‘samen zwermen’ voor ons een belangrijk uitgangspunt in het bestuurlijk handelen. De term is ontleend aan het werk van Freek Peters over contextueel leiderschap. Zoals groepen vogels zich als één geheel voortbewegen – wendbaar, in voortdurende interactie en zonder vaste vooropgestelde routes – zo willen wij ook als bestuur samenwerken met onze scholen. Tijdens CBV bleek dat deze manier van werken wordt herkend en gewaardeerd: er is veel ruimte, vertrouwen en openheid, en onze collega’s voelen zich gezien. Tegelijkertijd werd duidelijk dat ‘zwermen’ nog niet overal hetzelfde wordt geïnterpreteerd. De visitatiecommissie gaf dan ook mee dat het tijd is om onze besturingsfilosofie te concretiseren en op papier te zetten. Het stellen van kaders maakt zwermen niet minder krachtig, maar juist duidelijker en effectiever. Niet alleen het bezoek van de visitatiecommissie leverde ons veel op, ook de daaraan voorafgaande gesprekken binnen onze organisatie waren leerzaam. Om onze leervragen scherp te krijgen, spraken we met schoolleiders, staf, teamleiders en de raad van toezicht. Wat ons opviel, en wat de commissie bevestigde, is dat de kracht van NUOVO zit in het collectief: samen ontwikkelen, samen leren en de ruimte krijgen om vanuit ieders rol bij te dragen. Tegelijkertijd bleek dat we werk te doen hebben aan de borging van besluiten, het communiceren van uitkomsten en het helder houden van wie waarvoor verantwoordelijk is. De uitwisseling met andere besturen tijdens CBV gaf ook nieuwe inzichten. Zo zagen we hoe andere twee-hoofdige besturen hun taakverdeling hadden geregeld – een praktisch leerpunt dat we direct hebben benut. Maar vooral bood CBV ons de kans om te reflecteren op ons handelen, onze filosofie en de vraag: hoe organiseren we het samenspel zo dat we als collectief kunnen blijven groeien? Die vraag blijft ons bezighouden. Dat is misschien wel het grootste cadeau van CBV: het opent gesprekken, maakt onzichtbare overtuigingen zichtbaar en helpt ons als bestuur – én als organisatie – om verder te ontwikkelen. Samen, zwermend, met richting en ruimte.”

AWARDNL

PLUG & PLAY BURGERSCHAP?

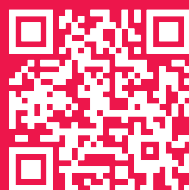
Dat kan jouw school ook.
AwardNL helpt je erbij!

Burgerschapsonderwijs. Wij kennen de uitdagingen waar elke school mee te maken heeft. Gelukkig hoef je het wiel niet zelf opnieuw uit te vinden.

AwardNL biedt scholen een inspirerende en effectieve manier om invulling te geven aan burgerschapsonderwijs. Door persoonlijke groei, maatschappelijke betrokkenheid en praktische leerervaringen, draagt het programma bij aan de vorming van actieve en verantwoordelijke burgers. Jongeren kunnen zo direct aan de slag. Wij hebben het al helemaal klaarliggen.

Wil je weten hoe makkelijk het is om dit ook op jouw school uit te rollen? Maak een afspraak! **Bel direct met Faïna op +31 85 050 1972.** Dan heb je het vast geregeld voor volgend schooljaar.

MEER INFO?

SMART CHOICE
SERIOUS FUN

COLUMN

Fotografie: Ton Zonneveld

Bezuinigen op de toekomst

In een tijd van mondiale onzekerheid – klimaatcrises, digitale omwentelingen, groeiende ongelijkheid – kiest Nederland ervoor om te snijden in zijn krachtigste antwoord op al die uitdagingen: onderwijs.

Bezuinigen op onderwijs is geen technische ingreep. Het is een politieke keuze die generaties zal raken. En die keuze maken we nu, opnieuw. Niet alleen in beleidsnota's, maar ook in symbolische daden, zoals het dreigende verdwijnen van het Nationaal Onderwijsmuseum in Dordrecht.

Dat museum is geen stoffige opslagplek, maar een levende herinnering aan waar we vandaan komen en waar we naartoe kunnen. Het toont hoe onderwijs generaties gevormd heeft en hoe het telkens opnieuw moest vechten voor erkenning en middelen. Dat juist deze plek nu moet vrezen voor zijn voortbestaan, zegt alles over hoe laag onderwijs op de prioriteitenlijst staat. Tegelijkertijd lopen leraren op hun tandvlees, zijn de klassen overvol, worden studenten op wachtlijsten gezet en groeit het lerarentekort. De onderwijskwaliteit staat onder druk. En wat doet de overheid? Nog verder bezuinigen. Alsof onderwijs een luxe is in plaats van een noodzaak.

Wie wil weten wat de gevolgen zijn, hoeft niet ver te zoeken. In het Verenigd Koninkrijk leidde een decennium van bezuinigingen tot uitgeputte leraren, vervallen schoolgebouwen en sterk toegenomen kansongelijkheid. In de VS is het publieke onderwijssysteem in veel staten afgebroken: postcode en inkomen bepalen er je toekomst. In Hongarije en Brazilië zien we hoe bezuinigingen gepaard gaan met ideologische inmenging, met desastreuze gevolgen voor kritische, vrije scholing.

Bezuinigingen op onderwijs zijn nooit neutraal. Ze zijn een boodschap aan jongeren dat hun ontwikkeling minder waard is. Ze ondergraven het vak van de docent. En ze zijn op lange termijn desastreus voor economie, samenleving en democratie.

Nederland is ooit groot geworden door te investeren in kennis, in gelijke kansen, in onderwijzers die jongeren verder hielpen dan hun omstandigheden. We bouwden bruggen tussen sociale klassen met school als fundament. Maar nu lijken we die waarden te vergeten. We investeren miljarden in tijdelijke koopkrachtmaatregelen, maar structurele investeringen in onderwijs blijven uit.

En dat voelen we straks overal: in het tekort aan vakmensen, in het verlies aan vertrouwen tussen burgers en politiek, in de groeiende ongelijkheid. Een land dat zichzelf serieus neemt, bezuinigt niet op zijn fundament. Het beschermt zijn leraren, zijn scholen, zijn erfgoed. Niet uit nostalgie, maar uit visie. Laten we luisteren naar de stille noodkreten uit het klaslokaal, naar de fluisterende waarschuwing van het onderwijsmuseum, naar de dromen van jongeren die hunkeren naar perspectief.

Onderwijs is geen kostenpost. Het is de motor van alles wat we willen zijn. <

Karim Amghar

is een Nederlandse schrijver, programma-/documentairemaker, televisiepresentator, onderwijsprofessional en docent. Zijn werk gaat over belangrijke sociale thema's, met een focus op onderwijs en sociale cohesie.

Versterk de band met leerlingen met de nieuwe NRO-leidraad

Leidraad leraar-leerlingrelaties in het vo

Leraren weten hoe belangrijk een goede band met leerlingen is. Het maakt de lessen niet alleen effectiever, maar ook leuker en minder stressvol. Leerlingen die zich gezien en gesteund voelen, presteren beter, zijn gemotiveerder en durven fouten te maken.

De NRO-leidraad **Leraar-leerlingrelaties in het voortgezet onderwijs** helpt leraren om bewust te bouwen aan die band. Met zes praktische aanbevelingen, gebaseerd op actuele wetenschappelijke inzichten:

Drie aanbevelingen om de relatie te versterken:

1. Zorg voor een persoonlijke band met alle leerlingen
2. Creëer kansen voor positieve gedragingen en interacties
3. Ondersteun autonomie en bied structuur

En drie aanbevelingen om negativiteit te beperken:

4. Reflecteer op relaties met individuele leerlingen en neem hun perspectief in
5. Voorkom conflicten met leerlingen
6. Zorg voor herstel van de relatie

Tip (voor) je collega's!

Download of bestel gratis via www.onderwijskennis.nl/leidraad/gedrag-vo

of scan!

AI in het onderwijs

Het VO-congres van 27 maart had een onvermijdelijk thema: kunstmatige intelligentie in het onderwijs. Hoe kan het onderwijs de vloedgolf van deze technologie bevangen? Is er een koers te kiezen? Zoals keynote-spreker Barend Last het verwoordde: kiezen we voor AI als manier om met minder inspanning resultaat te behalen of om verder te komen?

Digitalisering is al jaren gaande, met AI als meest recente innovatie. Tijdens workshops en lezingen zochten de deelnemers in deze 'tussenfase' naar wat dit vraagstuk voor scholen betekent en welke kansen en risico's het oplevert. De voorlopige conclusie: het is enorm urgent dat we hier werk van maken en we hebben elkaar nodig om dit goed te organiseren. De VO-raad speelt hierin een belangrijke rol, door als vereniging leden te verbinden, te inspireren en te ontwikkelen.

Over thema's en kansen

Staat van de Schoolleider 2025

Professionalisering, loopbaanperspectief, samenspel schoolleider en bestuurder, maatschappelijke context: dat zijn de vier thema's die er voor schoolleiders in 2025 het meest toe doen. In de zevende Staat van de Schoolleider wordt voor elk thema compact en helder verwoord wat nú van belang is.

Woensdag 16 april werd tijdens de conferentie over de Staat van het Onderwijs in DeFabrique in Utrecht de Staat van de Schoolleider gepresenteerd: een rapport dat sinds 2018 jaarlijks wordt uitgebracht door Schoolleiders VO en de AVS.

In de openingsspeech van de conferentie deed inspecteur-generaal van het onderwijs Alida Oppers een oproep om onrust en onverdraagzaamheid tegen te gaan en tegenstellingen 'in een tijd van schuivende panelen' met elkaar op te lossen. "We mogen niet van scholen verwachten dat zij compensatie bieden voor alles wat er maatschappelijk misgaat", stelde Oppers. "Wel hebben scholen een belangrijke taak in het weerbaarder maken van onze jongeren, om hen zo voor te bereiden op hun actieve deelname aan deze veranderende maatschappij."

POSITIEVER

De toepspraak van Oppers was bemoedigend, vond Melanie Brandenburg, directeur van het SG Newton (ymbo) in Hoorn. "Het was allemaal iets positiever dan

vorig jaar", zegt ze. "De toon was opbouwender." Het belangrijkste is volgens haar dat de inspecteur-generaal beseft "dat we in een ontwikkelingsfase zitten."

Brandenburg is al enkele jaren betrokken bij de Staat van de Schoolleider en kan dus goed zien wat de overeenkomsten en verschillen met voorgaande jaren zijn. Ze is lid van de Adviesraad Schoolleiders en werd gevraagd mee te denken over de Staat van de Schoolleider. "Ik vind het nog steeds een gekke naam", zegt ze met een glimlach. "Alsof het een staat van zijn is, of zo." Maar het achterliggende idee is goed: "Schoolleiders in het voortgezet onderwijs verdienen aandacht. Het is een beroepsgroep die ertoe doet. Zonder goede schoolleiders draaien scholen gewoon minder."

Met dat laatste is Tineke Ensing het volledig eens. "Als je het als schoolleider goed doet, heeft dat invloed op je collega's en je leerlingen, en doet de school het ook beter." Ensing is directeur van De Nieuwe Veste in Hardenberg en maakt net als Brandenburg deel uit van Schoolleiders VO. Zij legt uit dat de Staat van de Schoolleider 2025 voortborduurt op die van vorige jaren. "De thema's die de afgelopen jaren werden gedefinieerd, zijn nog niet af. Dat kan ook niet. Gelukkig zijn er wel ontwikkelingen geweest. Daarom hebben sommige thema's nu meer focus gekregen, gebaseerd op de huidige situatie. Die thema's" (professionalisering, loopbaanperspectief, samenspel schoolleider en bestuurder en maat-

Op 16 april reikten Tineke Ensing (vo, links) en Hanneke Vermunt (po, tweede van links) de Staat van de Schoolleider uit aan secretaris-generaal Loes Mulder van het ministerie van OCW en Alida Oppers, inspecteur-generaal van de inspectie (rechts)

WAT IS DE STAAT VAN DE SCHOOLLEIDER?

De Staat van de Schoolleider is een jaarlijkse publicatie waarin de positie, ervaringen, uitdagingen en behoeften van schoolleiders in het voortgezet en primair onderwijs centraal staan. De publicatie wordt samengesteld op basis van onderzoek onder schoolleiders zelf, in samenwerking met Schoolleiders VO en de AVS.

Het rapport bevat informatie over:

- **Leiderschapstaken:** hoe schoolleiders hun rol invullen, zoals pedagogisch leiderschap, personeelsbeleid, en schoolontwikkeling.
- **Professionalisering:** toegang tot en gebruik van opleidingen of bijscholing.
- **Autonomie en beleidsruimte:** in hoeverre schoolleiders invloed hebben op beleid en uitvoering van beleid binnen hun school.
- **Ervaren waardering:** hoe schoolleiders zich gewaardeerd voelen door het bestuur, collega's, ouders en overheid.
- **Werkdruk en werkomstandigheden van schoolleiders.**
- **Toekomstperspectief:** onder andere de instroom van nieuwe schoolleiders, uitstroom door pensionering en loopbaanontwikkeling.

→ Download de Staat van de schoolleider 2025 hier:

schappelijke context, red.) "hebben we in werkgroepen vanuit onze eigen praktijk, onderzoek en data in kaart gebracht."

BENUT BEROEPSSTANDAARDEN

Het resultaat is een handzaam overzicht waarin voor elk thema de vraag wordt beantwoord waar nu de kansen liggen. Bij het thema professionalisering luidt het eerste antwoord: 'Benut de beroepsstandaarden die zowel in het po als in het vo aanwezig zijn. Neem de beroepsstandaard als herkenbaar uitgangspunt bij elke scholingsactiviteit en/of opleiding.'

Vanwaar die nadruk op de beroepsstandaarden? "Eigenlijk is het heel bijzonder dat we het daar nog over moeten hebben", zegt Ensing. "Kappers, dokters, leraren hebben allemaal een opleiding genoten, weten over welke competenties ze moeten beschikken en welke ze moeten beheersen. Dat geldt nu eindelijk ook voor schoolleiders. Beroepsstandaarden geven aan wat je zou moeten kunnen om een goede schoolleider te zijn."

"Ze zijn meer voor onszelf bedoeld dan dat ze een wettelijke status hebben", legt Brandenburg uit. "Doe ik de goede dingen en doe ik ze goed?" De suggestie aan schoolleiders, zowel in het middenmanagement als in eindverantwoordelijke functies, is om de beroepsstandaard te gebruiken om te reflecteren op je doen en laten. "Wat gaat goed, waar worstel je mee, waar zitten je blinde vlekken?" Gesprekken daarover kunnen plaatsvinden tussen collega's, maar vooral ook tussen directeuren en teamleiders. Ze hebben altijd het karakter van een ontwikkelingsgesprek. Brandenburg: "Kijk goed naar jezelf en naar anderen." Eigenlijk geldt dit voor iedereen die leidinggeeft binnen een school, vult Ensing aan. "Je kwaliteiten en je valkuilen, daar komt het altijd op neer. Daar zijn goede gesprekken over te houden. Gesprekken die je vooruithelpen."

Een belangrijk instrument zijn de professionaliseringsbudgetten. Benut die, is het eenvoudige advies. "Schoolleiders in het vo kunnen een Schoolleidersbeurs aanvragen voor de financiering van een bachelor-, master- of gelijkwaardige opleiding", legt Brandenburg uit. "Het advies is de beurs aan te vragen in de eerste fase van je schoolleiderschap." "Investeer in schoolleiders", zegt ook Ensing. "Investeer in hun professionaliteit. We hebben niet voor schoolleider gestudeerd, dus we zullen dit vak met al zijn competenties op een andere manier tot ons moeten nemen. Daarvoor is zo'n beurs belangrijk." Brandenburg: "Je kunt natuurlijk niemand dwingen en iedereen is anders, maar ik zou het iedereen aanraden. Dan kun je echt sprongen maken in je professionaliteit."

Wie aan schoolleiders leidinggeeft - bestuurders, directeuren, rectoren – zou dit moeten bevorderen, vindt Ensing. "Met name door het te faciliteren met tijd." Ook voor middenmanagers is het belangrijk dat zij oog hebben voor

talenten, zowel van medewerkers als van zijinstromers. “Dat zijn de schoolleiders van de toekomst, dus investeer proactief!”

WERK SAMEN

Speciale aandacht is er in de Staat van de Schoolleider voor het schoolleiderstekort. De onderwijsregio is een orgaan dat in potentie kan bijdragen aan de aanpak daarvan. Samen sta je sterker in die strijd, zegt Ensing: “Je zult moeten samenwerken met je onderwijspartners in de regio. Probeer samen te kijken waar de tekorten en de kansen liggen.”

Volgens Brandenburg moeten de onderwijsregio’s zich nog ontwikkelen en kan hun invloed nog groeien. Wel kun je nu al in de onderwijsregio data verzamelen voor bijvoorbeeld strategische personeelsplanning. Ensing: “Je hebt met elkaar een veel beter zicht op de tekorten en op de mogelijkheden.” Het belangrijkste is dat schoolleiders niet worden vergeten in de strijd tegen personeelstekorten: “Het gaat niet alleen om leraren, zeggen we telkens weer.” Over de kansen van het inzetten van zijinstromers bestaan nogal wat misverstanden, vindt Ensing. “Het is niet altijd gemakkelijk voor zijinstromers om de stap naar het schoolleiderschap te maken, dat begrijp ik best. Ze krijgen vaak niet meteen een aanstelling. Ze moeten soms behoorlijk wat inleveren en hebben dan ook nog niet eens een volledige baan. Daar moeten we met z’n allen alert op zijn. Laten we oppassen voor tunnelvisie: zijinstromers zijn misschien volgens de normen niet altijd bevoegd, maar nemen een enorme hoeveelheid ervaring mee. Neem dat serieus.”

Brandenburg: “Ze hebben geen krijt aan de vingers, luidt het cliché, maar misschien is dat voor schoolleiders soms minder belangrijk.”

MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

Zowel in de Staat van het Onderwijs als de Staat van de Schoolleider is er veel aandacht voor de maatschappelijke context: wat te doen met alles wat er op de school afkomt? “Je bent nu eenmaal onderdeel van de samenleving”, zegt Brandenburg. “Dus je moet weten wat er om je heen gebeurt.”

Dat is nogal wat: drugs, loverboys, de wereldproblematiek, sociale media, fatbikes: “Elke week is er weer iets anders.” Als schoolleider zul je op basis van de schoolsituatie en de regionale context gericht moeten kiezen welke maatschappelijke thema’s je oppakt, is Ensings visie. “Je zult moeten samenwerken met je verschillende maatschappelijke partners, zoals gemeentes, want je kunt dit niet alleen.”

Daar is Brandenburg het volstrekt mee eens. “Je bent niet verantwoordelijk voor de ontwikkelingen in de samenleving, maar je hebt er wel iedere dag mee te maken,” zegt ze. “Daarbij moet je er natuurlijk wel voor waken dat die maatschappelijke thema’s het onderwijs gaan bepalen. Dat kan niet. We kunnen niet alles agenderen en zeker niet alles oplossen. Dus we zijn afhankelijk van wat partners aanbieden en hoeveel tijd we als onderwijsinstellingen nog over hebben. Maar als er ineens minder budget is voor schoolmaatschappelijk werk, dan gaan we natuurlijk wel in gesprek, want dat raakt onze scholen in het hart.”

Speciale aandacht is er voor het schoolleiderstekort

Advertentie

(036) 548 94 05
info@kanjertraining.nl
www.kanjertraining.nl

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect

- **Preventief en curatief**
Opleiding voor individuele docenten en teams
- **Gratis volgsysteem**
Positief beoordeeld door COTAN en Inspectie van het Onderwijs
- **Verbeterd welbevinden in de klas**
Zie erkenning database NJI

Ouders, docenten en leerlingen verlangen een school die goede leerresultaten weet te behalen en staat voor het welbevinden van alle kinderen op school.

Getoetst, en nu?!

Koppel je toetsresultaten met Numo - het online leermiddel voor taal en rekenen - en laat je leerlingen op maat verder oefenen met de basisvaardigheden!

Iedere leerling een eigen leerplan

“Op basis van de resultaten van de nulmeting worden de gepersonaliseerde leerplannen in Numo klaargezet en hierover gaan we met de leerling in gesprek. We leggen uit dat het doel van Numo is om hen te helpen met de aspecten van taal en rekenen waar zij nog moeite mee hebben. Zo werkt iedere leerling op zijn of haar eigen niveau en dat leidt tot mooie resultaten.”

- Michiel Elzerman, docent Nederlands op het Zone.College in Twello

Kleine groepen, veel interactie en persoonlijke aandacht. In schooljaar 2025-2026 bieden we je weer interessante cursussen.

Voorkom stilstand en boost je professionele ontwikkeling!

Welke cursus kies jij?

Gemiddeld worden deze nascholingen beoordeeld met een 8,5!

4-daagse cursus

Leidinggeven aan een professionele schoolcultuur

Cultuurbouwer in een lerende organisatie

Woensdag 1 oktober, 8 oktober, 29 oktober en 5 november 2025

www.medilexonderwijs.nl/schoolcultuur-okt25

5-daagse cursus

Overtuigend leiderschap

Groeien in leiderschap door overtuigend communiceren

Maandag 6 en dinsdag 28 oktober, woensdag 12 en donderdag 27 november en vrijdag 12 december 2025

www.medilexonderwijs.nl/overtuigend-leiderschap

3-daagse cursus

Positief leiderschap vanuit transactionele analyse

Creëer een gemotiveerd team, voor meer betrokkenheid, betere resultaten en meer werkplezier

Maandag 3 november, dinsdag 18 november en woensdag 3 december 2025

www.medilexonderwijs.nl/leiderschap-november2025

2-daagse cursus

Communiceren met impact (Leidinggevend)

Vergroot je impact met je communicatie

Vrijdag 21 november en dinsdag 2 december 2025

www.medilexonderwijs.nl/communiceren-impact-LG-2025

Cursussen voor leidinggevend!

www.medilexonderwijs.nl

MEDILEX
ONDERWIJS
MEESTERS IN SCHOLING

DE SCHOOLTIJD VAN

Tekst: Ilse Ariëns • Fotografie: deniselaan.com

Denise Laan (42)
1995-2000 Martinuscollege
Grootebroek, havo

‘Al na één dag wilde ik weg van het vwo’

Wat was je voor leerling?

“Buiten school maakte ik veel lol met vriendinnen, maar in de klas was ik redelijk introvert. Ik deed wat ik moest doen en viel verder niet op. Ik hield toen al van discipline: op tijd komen, opletten en doen wat gevraagd wordt. Precies dat deed ik, maar ook nooit meer dan dat. Huiswerk maakte ik met de Franse slag en ik deed aan ‘paniekstudie’: alles op het laatste moment erin stampen. Dat gaf nooit problemen, want ik leerde makkelijk. Zo makkelijk dat ik na drie jaar brede brugklas op het vwo kwam. Daar heb ik maar één dag gezeten, genoeg om te weten dat het helemaal niks voor mij was. Nog drie jaar stilzitten, met mijn hoofd in de boeken, leek me de hel. En ik zou geen tekenen meer krijgen, mijn lievelingsvak. Op de fiets naar huis piekerde ik over hoe ik het mijn ouders zou vertellen. Dat viel meel. De volgende dag zat ik in 4 havo.”

Wie was je favoriete docent?

“Favoriet is een groot woord, want ik had geen docenten waar ik een speciale band mee had. Maar er waren wel mensen bij wie ik liever lessen volgde dan bij andere docenten. Dat was niet altijd om het vak dat ze gaven, meer om hun liefde voor het vak. Als je die liefde kunt overdragen, ben je een goede leraar, vind ik. Meneer Zwaag van Frans, getrouwd met een Française, was iemand die dat goed kon. Met veel passie vertelde hij verhalen waar ik graag naar luisterde. Zijn aanpak was bijzonder, want hij vertelde alles in het Frans. Je werd gedwongen ontzettend goed op te letten, anders raakte je de draad kwijt. Precies zoals je de Franse taal leert als je in Frankrijk bent. Voor mij werkte dat goed.”

Wat heb je op school geleerd waar je nu nog profijt van hebt?

“Het belangrijkste heb ik van mijn ouders geleerd. Toen ik vertelde dat ik me niet thuis voelde op het atheneum, zijn ze vierkant achter me gaan staan. Ze hebben meteen contact opgenomen met school en gezegd:

Denise Laan ging op haar achttiende bij de marine en maakte na vier jaar de overstap naar de politie. Ze gaf trainingen mentale kracht aan collega's en heeft nu een eigen bedrijf als trainer en motiverend spreker. Ze is al vijf jaar te zien als tactisch rechercheur in het reality-tv-programma *Hunted*.

wij luisteren naar ons kind, dus we willen graag dat ze naar de havo gaat. Ze gaven daarmee de boodschap af dat je gevoel heel belangrijk is. Laat je niet te veel leiden door wat anderen vinden, zeiden ze, maar vertrouw op je eigen overtuiging, dan komt eigenlijk altijd alles goed. Ik heb daar veel aan gehad op momenten dat ik belangrijke keuzes moest maken in mijn leven.”

Wat vind je belangrijk dat leerlingen meekrijgen?

“Dat er naar ze geluisterd wordt. Ik denk dat de meeste docenten het aanvoelen als een leerling niet goed in zijn vel zit. Ik snap dat het tijd kost, maar als het enigszins kan, zou je een goed gesprek moeten voeren. De kunst is om open vragen te stellen. Daar is een model voor dat uit de politiewereld komt, het model van de 7 gouden W's. Google maar. De essentie is dat je vraagt en daarna doorvraagt. Je trekt niet zelf conclusies, maar laat dat de leerling doen. Vaak blijkt dat iemand zelf exact weet wat er aan de hand is en wat er nodig is. Het werkt zoveel beter dan alleen straffen of corrigeren.”

comeet

PROFESSIONALISERING FINANCIËEL MANAGEMENT PO/VO/BVE 2025-2026

'Leergang
Onderwijsfinanciën'
is als formeel aanbod
opgenomen in het
Schoolleidersregister PO

Onderwijsvernieuwing, horizontale/verticale verantwoording en verschillende subsidiestromen stellen aanvullende eisen aan schoolleiders. Om bestuurders, schoolleiders en teamleiders een handreiking te geven bij het interpreteren, analyseren en verder vormgeven van hun financieel beleid, beleidsrijke meerjarenbegroting, formatieplan en managementrapportage, organiseert Comeet de leergang onderwijsfinanciën.

Module 1: Elementaire financiële kennis

2025 dinsdag 11 en woensdag 12 november BCN Utrecht CS
2025 donderdag 20 en vrijdag 21 november Grand Hotel Wientjes Zwolle
2026 dinsdag 20 en woensdag 21 januari BCN Eindhoven

Module 2: Verbreding financiële kennis

2025 dinsdag 25 november en woensdag 26 november BCN Utrecht CS
2026 donderdag 15 en vrijdag 16 januari Grand Hotel Wientjes Zwolle
2026 donderdag 12 en vrijdag 13 maart BCN Eindhoven

Module 3: Verdiepingscursus financiële kennis

2026 donderdag 22 en vrijdag 23 januari BCN Utrecht CS
2026 dinsdag 10 en woensdag 11 maart Grand Hotel Wientjes Zwolle
2026 donderdag 26 maart en vrijdag 27 maart BCN Eindhoven

Module 4: Analyse financiële documenten eigen onderwijsorganisatie

2025 donderdag 18 en vrijdag 19 september Grand Hotel Wientjes Zwolle
2026 dinsdag 17 en woensdag 18 maart BCN Utrecht CS
2026 dinsdag 14 april en woensdag 15 april Grand Hotel Wientjes Zwolle
2026 donderdag 24 en vrijdag 25 september BCN Eindhoven

Leergang Onderwijsfinanciën voor (g)mr leden

Module 1 2025 donderdag 13 en vrijdag 14 november BCN Utrecht CS
Module 2 2026 dinsdag 27 januari en woensdag 28 januari BCN Utrecht CS

De kosten van deelname aan deze tweedaagse modules zijn € 775 excl. btw en inclusief cursusmateriaal, koffie/thee en lunch.

Voor nadere informatie over deze cursussen verwijzen wij u naar onze website: www.comeet.nl

Direct inschrijven: www.comeet.nl

Financieel
beleidsplan

Schoolbestuur ABC

Zwolseweg 27, 2994 LB Barendrecht | T: 010 - 24 24 200 | E: secretariaat@comeet.nl | www.comeet.nl

ONVERGETELIJK

Tekst: Jacques Poell • Fotografie: Hanneke Meijers

'Ik had totaal geen oog voor die Maayke...'

Desmond Gods (55)

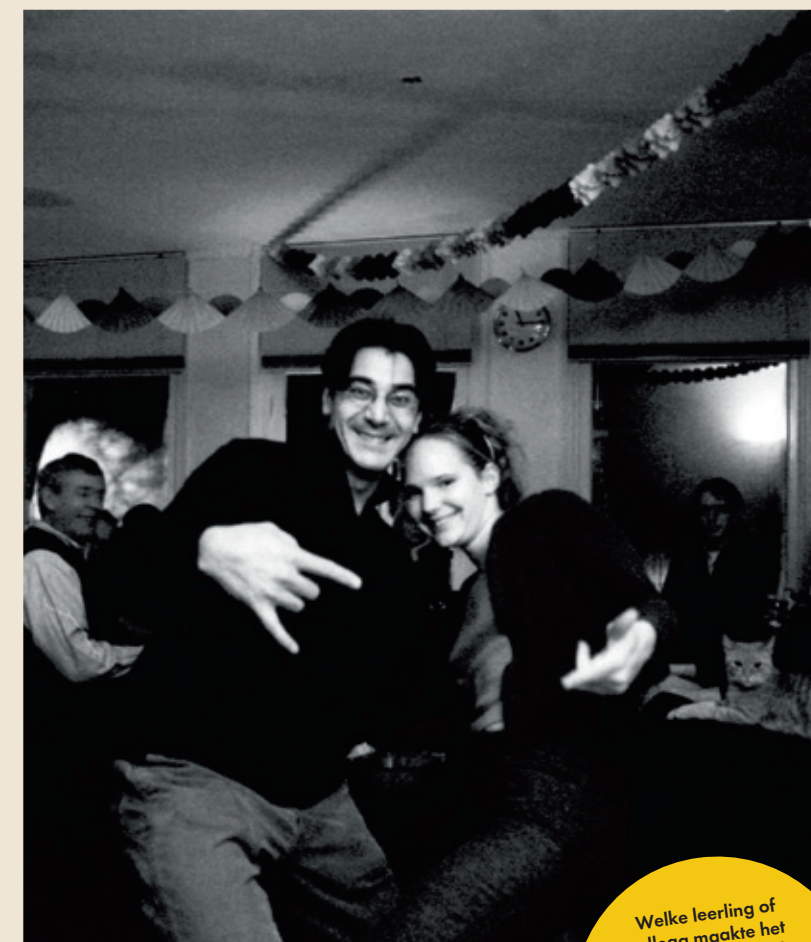
Wiskundedocent op het Lyceum
Sancta Maria in Haarlem

"Voor deze rubriek ga ik een heel eind terug in de tijd, naar de allereerste eindexamenklas waaraan ik les heb gegeven. Dat was in het schooljaar 1997-1998, in mijn vierde jaar als wiskundedocent op het Hervormd Lyceum Zuid, nu bekend als het HLZ, in Amsterdam. Daar kon ik na het behalen van mijn tweedegraadsbevoegdheid in 1994 meteen aan de slag – het lerarentekort bestond ook toen al.

In die eindexamenklas zat een meisje, Hanneke, met wie ik een leuke klik had. Ze was kunstzinnig en dat sprak me aan: niet voor niets was handvaardigheid mijn hoofdvak geweest op de lerarenopleiding aan d'Witte Lelie. Wiskunde had ik alleen maar als het toentertijd verplichte tweede vak gekozen omdat mijn moeder vond dat je daar tenminste een baan in zou kunnen vinden...

Hanneke was heel erg in de weer met fotografie en dat was ook mijn hobby. Het was niet verrassend dat ze naar de kunstacademie wilde, maar om daar toegelaten te worden, moest je wiskunde-B in je pakket hebben. En in wiskunde was ze nou juist ronduit slecht. Maar ze deed enorm haar best, dus wilde ik haar maar wat graag door het eindexamen heen slepen. Dat lukte wonderbaarlijk genoeg, en met een 4 op de eindlijst heeft ze haar havo-diploma gehaald. We waren echt bevriend geraakt; ook na haar schooltijd bleven we contact houden.

Ik had haar een tijdje niet meer gezien, toen we elkaar in 2000 weer troffen op een lustrumfeest van het HLZ. Ze was daar in het gezelschap van een vriendin, ene Maayke. Maar ja, ik was meteen volop in gesprek met Hanneke en had totaal geen oog voor die vriendin. Ik had dan ook helemaal niet in de gaten dat ik diezelfde Maayke in mijn allereerste HLZ-jaar les had gegeven in havo-3 en dat zij het meisje was dat toen alleen maar negens en tienen, en zelfs een elf, voor wiskunde haalde! Maar goed, een jaar later ging Hanneke op een nieuw adres samenwonen met haar vriend, en gaf ze een housewarmingparty. Ik ben niet zo'n uitgaanstype en twijfelde eerst nog of ik ernaartoe zou gaan. Dat deed ik uiteindelijk toch maar wel, en toen ik daar binnenkwam, was het eerste wat ik hoorde, vanuit de verste hoek van de kamer: 'Hé, Desmond Gods!' Ik was van mijn stuk: wie

was dat nou weer? Maar dat was Maayke. Ze herinnerde me fijntjes aan onze vorige ontmoeting en dat 'het helemaal geen kwaad kan als je iemand aankijkt bij zo'n gelegenheid'.

We hadden die avond enorme lol, zoals uit bijgaande foto – door Hanneke gemaakt – moge blijken. *The rest is history.* Anno 2025 is ook Maayke wiskundedocent: ze is zelfs tien jaar lang mijn collega geweest op dezelfde school. We hebben drie kinderen – 'de kinderen Gods'; de oudste is alweer achttien en zit op de pabo. Maar van wiskunde moet hij, anders dan zijn ouders, zus en broer, niets hebben. Net als Hanneke, die ik daarvoor altijd dankbaar zal blijven."

Welke leerling of collega maakte het meeste indruk? Welke gebeurtenis is onvergetelijk? In deze serie vertellen schoolleiders, bestuurders en docenten over die ene persoon of gebeurtenis die hen altijd bij zal blijven.

Welke collega, leerling of gebeurtenis zul jij nooit vergeten?
Laat het ons weten via:
redactie@vo-raad.nl

VO IN BEELD

Fotografie: Josje Deekens

Dit schooljaar
fotograferen we
voor ieder nummer
topsportleerlingen van
het Comenius College
in Hilversum.

Regisseur van de bal

Caitlynn Eijking (5-havo) is softbalster en traint hier in Nieuwegein. Ze is een catcher en speelde met haar clubteam en travel team vorig jaar veel internationale toernooien, onder meer in de Verenigde Staten en op Aruba. In 2023 won ze het NK Little League, waarmee haar team zich kwalificeerde voor het EK in Tsjechië. Caitlynn speelde ook voor de Blue Angels, een Nederlands talententeam. Na haar examen gaat ze school en softbal combineren op een college in Iowa (VS).

Leerling
in beeld

Maakt
elke leerling
zichtbaar

Leerling in beeld VO vernieuwt

Waardevol inzicht in de ontwikkeling van je leerlingen

Als school in het voortgezet onderwijs volg je de ontwikkeling van je leerlingen op de voet. Je wilt weten wat hun leervorderingen zijn, maar ook hoe ze in hun vel zitten. Leerling in Beeld VO biedt precies dat: een compleet en betrouwbaar beeld van iedere leerling. Daarmee kan jouw school onderbouwde keuzes maken voor beleid, ondersteuning en onderwijs.

En dat wordt nog beter, want het leerlingvolgsysteem van Cito vernieuwt. Met straks alles op één online toetsplatform: Woots.

Samen bouwen?

Natuurlijk laten we Leerling in beeld VO maximaal aansluiten bij de wensen van jouw school. Daarvoor gaan we heel graag met je in gesprek. Zodat we samen kunnen bouwen aan beter onderwijs.

Meer weten?
cito.nl/leerlinginbeeld-vo-afpraak

LEERLING IN BEELD
IS EEN PRODUCT VAN CITO
OP TOETSPLATFORM WOOTS

Hier bouwen we aan:

Focus op ontwikkeling

- ✓ Inzicht in basisvaardigheden en welzijn van al je leerlingen
- ✓ Gestandaardiseerde toetsing
- ✓ Doorlopende leerlijn van onderbouw naar bovenbouw

Grip op schoolexamens

- ✓ Overzicht van alle toetsen op één platform
- ✓ Regie op de kwaliteit van toetsen en schoolexamens
- ✓ Afname zowel digitaal als op papier

Meet talent op maat

- ✓ Toetsen op het juiste niveau
- ✓ Ruime keuze in toetsen
- ✓ Binnen handbereik voor je hele school

Innovatief toetsen

- ✓ Zelf je opdrachten en toetsen maken en hergebruiken
- ✓ Direct de kwaliteit van je toets geanalyseerd
- ✓ Automatisch nakijken

Samen naar beter onderwijs

- ✓ Professionalisering van je toets- en examenorganisatie
- ✓ Door training en advies van Cito
- ✓ Met een aanpak van kop tot staart

LERARENTEKORT

Tekst: Martijn de Graaff • Fotografie: Ton Zonneveld

Studenten in de school

'Ik wil echt in het onderwijs blijven'

Studenten die vrijwillig voor een klas pubers gaan staan? Die zijn er! Je vindt ze via StudentinzetopSchool, een platform waarbij tien initiatieven in het hele land zijn aangesloten. Werken met studenten is een win-winsituatie: scholen kunnen de ondersteuning goed gebruiken en de studenten leren op een gedegen manier het onderwijs kennen.

Programma's die zorgen dat studenten ervaring opdoen in het voortgezet onderwijs zijn er al langer. Sommige bestaan al meer dan tien jaar, zoals het programma Persoonlijk Assistent van de Leraar (PAL). Een deel van de initiatieven is landelijk, andere werken regionaal. Alle hebben hetzelfde, dubbele doel: ze enthousiasmeren studenten voor een loopbaan in het onderwijs en bieden scholen extra handjes voor bijvoorbeeld bijles, ondersteuning in de klas, het begeleiden van groepjes leerlingen die extra uitdaging willen of het organiseren van activiteiten.

CORONA

De initiatieven kregen een grote impuls toen veel leerlingen tijdens de coronamaatregelen achterstanden opliepen, terwijl studenten juist op zoek waren naar manieren om maatschappelijk bij te dragen. In november 2020 kwamen vertegenwoordigers van alle initiatieven voor het eerst bij elkaar, vooral om van elkaar te leren. Daaruit werd het platform StudentinzetopSchool geboren. "Het was zeer succesvol, er was veel energie en goodwill", zegt hoogleraar wetenschappelijke geletterdheid en hoofd van het Freudenthal Instituut Ralph Meulenbroeks, die voorzitter van het nieuwe platform werd. Vervolgens namen de samenwerkende universiteiten, nu verenigd in de UNL, contact op. Er waren zorgen over het effect van de coronamaatregelen op de voorbereiding van eindexamenkandidaten – kon het platform helpen? Binnen een dag waren via alle aangesloten initiatieven

duizenden studenten gevonden die examenkandidaten wilden ondersteunen. Om de kwaliteit te borgen, stelde het platform drie eisen: het moest gaan om studenten uit het ho die in het vo gingen helpen, ze moesten begeleid worden door een lerarenopleiding en de initiatieven mochten geen winstoogmerk hebben. Uiteindelijk zijn zo'n 1.500 studenten daadwerkelijk ingezet.

WERKWIJZE

Vijf jaar later is de werkwijze binnen de tien aangesloten initiatieven vergelijkbaar: studenten geven aan in welke vakken ze ondersteuning kunnen bieden, scholen geven aan welke leerlingen ondersteuning nodig hebben, en de matching wordt verzorgd door het betreffende initiatief. De studenten ontvangen vooraf een training vanuit een lerarenopleiding en werken onder supervisie van een docent op school.

Een kwart tot een derde van de deelnemers overweegt op grond van deze ervaring een lerarenopleiding te doen, aldus platformvoorzitter Meulenbroeks, die laat weten dat het platform inmiddels ook contact heeft met de realisatie-eenheid van de onderwijsregio's. "Alle regio's hebben te maken met lerarentekorten, dus gaan we een online kaart maken van al onze initiatieven en hun aanbod. Het is een extra uitdaging om de gebieden waar we minder sterk vertegenwoordigd zijn, verder te ontwikkelen."

→ Meer weten? Kijk op studentinzetopschool.nl.

‘Ineens sta je voor een klas pubers’

Naam: Serena Steinvooft (26)
Studie: Werktuigbouwkunde,
Universiteit Twente
Project: life & science + PAL Twente

“Sinds twee jaar werk ik bij Pre-University van de Universiteit Twente, een programma waar we een uitgebreide onderwijslijn aanbieden voor leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs. Ik heb vooral een coördinerende rol, zoals het (her)ontwikkelen en het voorbereiden van Pre-U-lesmateriaal. Maar toen dit schooljaar op het Bonhoeffer College in Enschede life & science-functies vrijkwamen, dacht ik: waarom niet? Het was een vast moment in de week, ik zat in de afstudeerfase van mijn master, dus ik kon mijn tijd flexibel indelen. En ik wilde eigenlijk wel eens weten hoe het is om écht voor de klas te staan.

Grappig genoeg zei ik vroeger op de basisschool al dat ik juf wilde worden. Ik heb zelfs eens een open dag van de pabo bezocht. Maar uiteindelijk ben ik de technische kant op gegaan. Via mijn werk bij Pre-University kwam onderwijs weer op mijn pad.

Op het Bonhoeffer geef ik iedere woensdagochtend het vak life & science aan klas 1 vwo plus. Dat doe ik samen met een andere student. Het programma is onderverdeeld in modules. In de eerste module hebben we bijvoorbeeld gewerkt met Lego-robots en programmeren. Daarna gingen we aan de slag met academische vaardigheden en vervolgens hebben de leerlingen een pretpark ontworpen, inclusief maquette.

Je krijgt echt verantwoordelijkheid. De docent van de school is natuurlijk op de achtergrond aanwezig, maar de lessen geven we zelf. In het begin vond ik dat best spannend: je staat ineens voor een klas vol pubers. Dan moet je leren hoe je ze bij de les houdt, hoe je vragen stelt, hoe je zorgt dat ze iets opsteken. Het heeft me doen beseffen hoeveel energie een docent in een les stopt. Je ziet hoeveel er komt

kijken bij een goede les, maar ook hoe waardevol het is om echt een band op te bouwen met leerlingen. Je moet leren schakelen, omgaan met gedrag, improviseren. Dat maakt het leuk én leerzaam. Het geeft ook veel voldoening. Door het te doen, leer je het snelst. Inmiddels voel ik me een stuk zekerder. En ik ben echt beter geworden in spreken voor groepen. Dat neem ik voor de rest van mijn leven mee.

Na mijn studie wil ik waarschijnlijk een PhD gaan doen, dus het wordt niet direct het onderwijs. Ik blijf wel life & science geven tot

de zomer en ga het laatste kwartiel van dit schooljaar ook nog aan de slag als PAL op het Bonhoeffer. Als PAL help ik een docent bij vwo plus-lessen, dat zijn meer begeleidende taken. Verder help ik mee met het organiseren van Discover U, een dagprogramma met projecten in samenwerking met bedrijven voor vwo-leerlingen van klas 4 tot en met 6. Dus ik ben nog wel even in het onderwijs actief.”

‘Door het te doen, leer je het snelst’

‘Niets maakt je zelfstandiger dan lesgeven’

Naam: Lars Brull (25)
Studie: master Internationale
Betrekkingen in Historisch Perspectief,
Universiteit Utrecht
Project: SOS Utrecht

“Naast mijn master-studie geef ik les op het Comenius College in Hilversum. Niet in een regulier vak, maar in leesclubjes waarin leerlingen hun begrip van lezen verbeteren. Dit doe ik nu voor het tweede jaar. Het combineren van studie en onderwijservaring sprak me erg aan.

Het gaat om leerlingen van mavo, havo en vwo, leerjaar 1 tot en met 4. Ze worden op basis van een niveautoets ingedeeld in een leesclub. Ik ben degene die hen begeleidt. Van de school krijg ik het lesmateriaal, dat bespreek ik met de leerlingen. Ik probeer de les luchtig te beginnen, bijvoorbeeld door het over het weekend of vakanties te hebben. Dat helpt om de sfeer wat losser te maken. Daarna lezen we samen een tekst, zodat ik kan zien wie er moeite mee heeft. Vervolgens maken de leerlingen de opdrachten die erbij horen.

Vorig jaar had ik het idee dat de lessen iets soepeler verliepen. Dit jaar heb ik meer uitdagende leerlingen. Maar juist dat zorgt ervoor dat ik veel leer over zelfstandigheid. Er is niets dat je zelfstandiger maakt dan voor een klas staan. En soms heb je echt mooie momenten. Zeker bij de mavoleerlingen zie ik veel potentie, misschien omdat ik zelf ook de mavo heb gedaan. Ik kan me goed in hen verplaatsen, dat helpt.

Vorig jaar heb ik de leerlingen halverwege de lessen gevraagd om me anoniem een tip en een top te geven. Zo’n moment van reflectie helpt mij om mijn lessen te verbeteren én het laat de leerlingen zien dat hun mening ertoe doet. Ze vonden mijn uitleg prettig, maar gaven ook aan dat ik soms streng was. Ik probeer een rustige leeromgeving te creëren, maar ik snap dat dit niet altijd populair is.

Deze ervaring heeft mijn kijk op onderwijs absoluut veranderd. Ik ben me nu veel

‘Je leert er ontzettend veel van’

bewuster van het perspectief van de docent. Dat neem ik ook mee in andere rollen, bijvoorbeeld in de onderwijscommissie van mijn masteropleiding. Daar vertegenwoordigde ik de studenten, maar door mijn ervaring kon ik ook beter begrijpen waar docenten tegenaan liepen.

De school is erg blij met onze inzet. Ik doe dit samen met een medestudent en we hebben goed contact met een vaste docent Nederlands op school. We krijgen regelmatig complimenten en als er iets is, weten we bij wie we moeten zijn. Het is fijn om die steun te hebben, zeker als je nog veel moet leren.

Ik heb getwijfeld of ik een lerarenopleiding zou gaan doen, specifiek geschiedenis. Uiteindelijk heb ik besloten dat niet te doen. Ik vind twee dagen per week lesgeven erg leuk, maar vijf dagen zou voor mij te veel zijn. Dat neemt niet weg dat ik het een waardevol beroep vind. Ik zou studenten ook echt aanraden om dit te doen naast hun studie. Je leert er ontzettend veel van. En misschien kom ik later toch weer in het onderwijs terecht.”

‘Ik weet nu zeker dat ik in het onderwijs wil blijven’

Naam: Ishni Mangli (23)
Studie: Archeologie, Universiteit Leiden
Project: Stichting Proefwerk

“In 2023 heb ik mijn bacheloropleiding Archeologie afgerond aan de Universiteit Leiden. Tijdens mijn master realiseerde ik me dat ik misschien toch niet jarenlang in het veld wilde werken. Ik was toen al wel drie jaar actief als bijlesdocent. Dat beviel goed. Toen ben ik bij de Leidse lerarenopleiding ICLON begonnen aan een oriëntatieprogramma voor het onderwijs en kwam ik terecht bij Stichting Proefwerk. Uiteindelijk heb ik besloten met de master te stoppen.

Op dit moment werk ik - net als een stuk of acht andere studenten - via Proefwerk drie dagen per week als docent-assistent op het Mundus College in Amsterdam. Ik begon met huiswerkbegeleiding. Nu doe ik ook lesondersteuning, bijlessen en soms vang ik een les biologie op. Na een proefles mocht ik daadwerkelijk voor de klas staan – onder begeleiding uiteraard. Mijn lessen worden bijgewoond door een docent die feedback geeft. Het zijn overigens lessen binnen de Eerste Opvang Anderstaligen.

Het is pittig, maar ontzettend leerzaam. Elke klas is anders. Je moet flexibel zijn, kritisch naar jezelf kijken en constant schakelen tussen pedagogiek en didactiek. Klassenmanagement bleek een grotere uitdaging dan ik dacht. Gelukkig krijg ik veel begeleiding, en dat maakt het verschil. Proefwerk en het team van het Mundus College hebben me echt geholpen.

Bij Proefwerk hebben we regelmatig waardevolle opleidingsdagen. Thema's als coaching, klassenmanagement, en omgaan met verschillende leerstijlen komen aan bod. Je leert er ook van elkaar – studenten van andere scholen delen hun ervaringen. Zo kwam ik op het idee om zelf lessen op te vangen.

We worden steeds bekender binnen de school. Docenten weten ons te vinden en leerlingen komen graag naar ons toe, bijvoorbeeld voor extra hulp of een praatje. We hebben ook een

‘Voor de klas voel ik me thuis’

eigen lokaal, dat we gezellig en informeel hebben ingericht. Daar geven we bijvoorbeeld de bijlessen. Van de leerlingen horen we dat ze zich hier op hun gemak voelen. Er is een meisje dat we vanaf het begin begeleiden. Ze had faalangst en haalde vieren voor Engels. Nu staat ze een zeven. Dat soort resultaten zijn zó waardevol. Omdat leerlingen ons vaak zien, ontstaat er ook een band. Dat

maakt het werk alleen maar leuker. Ik weet nu zeker dat ik in het onderwijs wil blijven. Archeologie blijft mijn passie, maar voor de klas voel ik me thuis. Die passie is alleen maar gegroeid sinds ik op het Mundus College werk. In september wil ik zijnstromen op een school in Den Haag, dichterbij huis. Het liefst combineer ik dat met een lerarenopleiding.”

‘Ik wil jongeren groots laten dromen’

Naam: Puria Atahi (22)
Studie: Politicologie, Universiteit van Amsterdam
Project: PAL

“Leerlingen hebben veel meer in hun mars dan ze zelf denken. Als volwassenen hebben wij de verantwoordelijkheid het vonkje aan te wakkeren. Niet alleen door cijfers en structuur, maar door ze te laten voelen dat ze ertoe doen. Dat ze groots mogen dromen, ook al heeft niemand dat ze ooit verteld.

Dat ik dit vind, heeft waarschijnlijk te maken met mijn eigen achtergrond. Mijn ouders zijn gevlucht uit Afghanistan om hun kinderen een betere toekomst te bieden. We woonden in Zevenaar; dat was voor mij geen gemakkelijke tijd. Het is een plek waar de multiculturele samenleving nog niet vanzelfsprekend is. Het gevoel niet serieus genomen worden, heeft bij mij zijn sporen nagelaten.

Op mijn negentiende ben ik voor mijn studie naar Amsterdam verhuisd. Ik maakte vrienden, begon mezelf te ontwikkelen en vond voor het

eerst een omgeving waarin ik me thuis kon voelen. Ik gaf ook huiswerkbegeleiding aan kinderen in Osdorp. Die ervaring deed me beseffen dat ik iets waardevols te bieden had. Ik beheerste het Nederlands goed, kende de cultuur.

Vanuit dat idee ben ik het PAL-programma gaan doen. Aanvankelijk omdat een bijbaan zocht die wat meer inhoud had dan vakken-vullen. Maar al na de eerste dag wist ik: dit is groter. Ik werkte op het Metis Montessori Lyceum als PAL voor de wiskundesectie. Ik gaf bijles, ondersteunde docenten in de les, besprak met leerlingen hun huiswerk en bereidde samen hun toetsen voor. Waar ik de meeste voldoening uit haalde, waren de gesprekken met de leerlingen. Gesprekken over hun dromen, ambities, twijfels.

Dat geldt ook voor mijn werk op de tweede school, het Hervormd Lyceum West. Daar

‘Het onderwijs blijft trekken’

werkte ik als PAL voor de sectie Nederlands. Dat sloot perfect aan bij mijn liefde voor taal. Daar gaf ik - met een docent in de klas - lessen over argumentatie, besprak columns met de klas, oefende woordenschat, en las boeken met leerlingen. Altijd probeerde ik mijn passie over te brengen, zeker omdat ook ik een migratieachtergrond heb. Ik hoopte dat ze dachten: ‘Als hij het kan, kan ik het misschien ook’.

Lesgeven is het moeilijkste dat ik ooit heb gedaan. Het vraagt ongelooflijk veel energie en ondernemerschap. Ik heb geleerd dat communicatie alleen werkt als je verbinding maakt. Dat inzicht gebruik ik nu in mijn nieuwe functie als strategisch omgevingsmanager bij Publyom SOM, een organisatie die helpt om energieprojecten van de grond te krijgen. Maar het onderwijs blijft trekken. Als ik mensen zie zoals Karim Amghar, denk ik: dat wil ik ook. Misschien niet nu, ik wil deze nieuwe baan eerst alle aandacht geven, maar later wil ik zeker weer een rol spelen in het onderwijs.”

'Op school voel ik me als een vis in het water'

Naam: Max Schmerbeck (27 jaar)
Studie: Mediawetenschappen (Universiteit Utrecht) en Filosofie (Radboud Universiteit Nijmegen)
Project: Stichting Proefwerk

"Na de studies mediawetenschappen en filosofie merkte ik dat de academische wereld me toch niet helemaal lag. Ik wilde iets praktischer, iets waar ik direct van betekenis kon zijn. En waar ik meer van mezelf kwijt kon. Persoonlijker, menselijker. Ik had al wat ervaring met examentrainingen, het onderwijs lonkte al een tijdje. Alleen: om echt les te mogen geven heb je een bevoegdheid nodig.

Stichting Proefwerk bood een toegankelijke manier om toch aan de slag te gaan.

Sinds oktober werk ik op Notre Dame des Anges in Ubbergen. Het is een kleinschalige school met gepersonaliseerd onderwijs. Leerlingen mogen zelf hun rooster maken door uren in te plannen, en ze hebben regie over hun eigen leerproces binnen duidelijke kaders.

Ik ben begonnen als een soort vliegende keep: invallen bij lessen die anders zouden uitvallen. In het begin moest ik daar zelf nog een beetje structuur in vinden. Ik begon uiteindelijk met het maken van kleine opdrachten,

spellingsoefeningen, woordzoekertjes, gewoon iets waarmee de klas bezig kon zijn. Ik gaf dus geen vaklessen, maar ik zorgde dat de klas bezig was en bijvoorbeeld niet door de gangen ging rennen.

Toen de vaste onderwijsassistent met zwangerschapsverlof ging, vroegen ze me haar rol over te nemen. Sindsdien werk ik veel met bovenbouwleerlingen tijdens hun leerpleinen. Dat zijn momenten waarin leerlingen zelfstandig werken. Ik ben er om dat proces te ondersteunen. Ik begeleid hen, help waar nodig, bewaak de rust in de ruimte, en ben een aanspreekpunt voor praktische vragen.

Daarnaast coördineer ik de toetsweken voor de bovenbouw en regel ik inhaalmomenten voor toetsen. De roostermaker maakt het algemene schema, maar wij - de onderwijsassistenten - zorgen voor de maatwerkcomponent. Denk aan leerlingen die extra tijd, een aparte ruimte of een aangepaste planning nodig hebben. We zijn de hele toetsweek aanwezig om alles in goede banen te leiden, dus het is veel schakelen en oplossen.

Sinds ik ben begonnen, heb ik veel geleerd. Bijvoorbeeld hoe essentieel de relatie met leerlingen is. In het begin wilde ik vooral aardig gevonden worden, zeker door lastige leerlingen. Maar ik leerde al snel dat een goede band begint bij duidelijkheid, voorspelbaarheid en grenzen stellen. Een ervaren collega zei eens: "Als je vanaf het begin duidelijk en consequent bent, leg je een basis voor een duurzame, respectvolle relatie. Dan komt die openheid vanzelf." Dat vond ik heel waardevol.

Over mezelf heb ik geleerd dat ik écht in het onderwijs wil blijven. Deze rol is een mooie opstap, maar ik wil mijn eigen vak, mijn eigen klas, mijn eigen lessen. Ik wil inhoud geven, gesprekken voeren, leerlingen aan het denken zetten. Mijn volgende stap is daarom de voltijd lerarenopleiding filosofie, zodat ik kan blijven werken én zo snel mogelijk mijn bevoegdheid kan halen. Hopelijk sta ik volgend jaar als eerstegraads docent voor de klas."

'Ik wil mijn eigen vak, mijn eigen klas, mijn eigen lessen'

Op zoek naar een nieuwe uitdaging?

Ga naar meesterbaan.nl voor:

- ✓ De meeste onderwijsvacatures
- ✓ Benaderd worden door scholen via CV-search
- ✓ Vele interessante opleidingen en cursussen

Scan mij

MeesterBaan

Inclusief taalonderwijs op Bonaire

Meertaligheid moet je vieren en delen

Zodra de schoolpleinen op Bonaire met leerlingen volstromen, wordt de diversiteit op het eiland hoorbaar. Onderling wordt Papiaments, Engels, Spaans en Chinees gesproken. Maar in de klas is het Nederlands de instructietaal. Dat stelt de scholen voor een uitdaging: hoe geven zij de moedertalen een plaats terwijl de leerlingen zich ook een vreemde taal eigen moeten maken?

Om grip op het unieke vraagstuk van meertaligheid op Bonaire te krijgen, hebben de scholen op het eiland in september 2023 de handen ineengeslagen. Het project Inclusief Taalonderwijs Bonaire (iTOB) werd gestart om voor een passend taalbeleid te zorgen. Melissa van der Elst-Koeiman, projectleider taalbeleid en onderwijskundige, is er vanaf het begin bij betrokken. Samen met projectleider Bas Damen en meertaligheidsexpert Joana Duarte (Rijksuniversiteit Groningen) vormt zij het kernteam. Het drietal wist vanaf de start dat omgaan met de meertalige context geen makkelijke taak is. Melissa: "In het onderwijs op Bonaire is jarenlang met taal omgegaan alsof Nederlands ieders moedertaal is. Dit is voor de meerderheid van de leerlingen niet het geval; zij hebben het Papiaments als moedertaal. De laatste jaren zijn de migratiecijfers op het eiland ook toegenomen, waardoor er meer verschillende moedertalen bij zijn gekomen. Toch waren er geen Nederlandstalige methodes beschikbaar voor het Nederlands als vreemde taal. De docenten werden ook niet structureel opgeleid in het omgaan met meertaligheid.

'Op Bonaire is jarenlang met taal omgegaan alsof Nederlands ieders moedertaal is'

Van links naar rechts: het kernteam Joana Duarte, Melissa van der Elst-Koeiman en Bas Damen

"Goed onderwijs bieden in deze context is natuurlijk geen makkelijke taak. De leraren doen hun best om alle leerlingen tegemoet te komen, maar missen kennis en handvatten, waardoor er in de lessen vaak wordt vertaald. Er was dus behoefte aan een structurele aanpak op het gebied van meertaligheid ter ondersteuning van zowel leraren als leerlingen. Als kernteam zijn wij daarom kwantitatief en kwalitatief onderzoek gestart om zicht te krijgen op de stand van zaken en de behoeftes rond dit vraagstuk. Van daaruit hebben we duidelijke kaders en doelen opgesteld over hoe meertaligheid op een school eruit moet zien", vertelt Melissa.

EILANDBREED

Voor hun onderzoek kon het kernteam rekenen op volledige medewerking. Op een privéschool na zijn namelijk alle scholen voor po, vo, mbo, speciaal en volwassenenonderwijs op Bonaire bij iTOB aangesloten. Ook de leden van het kernteam zijn werkzaam bij verschillende onderwijsorganisaties op het eiland. Zo is Melissa bij het project betrokken namens de Scholengemeenschap Bonaire (SGB). Die telt ongeveer 1800 vo-leerlingen met elf nationaliteiten, verdeeld over vier units. Bas Damen, projectcoördinator, werkt bij Stichting Birgen Maria Onderwijs, die vier scholen voor basisonderwijs heeft.

Bas noemt deze eilandbrede samenwerking uniek. "Het is de eerste keer op Bonaire dat er zo'n samenwerking is

'Meertaligheid van leerlingen wordt strategisch ingezet'

ontstaan. Toen wij aan het project begonnen, was vrijwel elk schoolbestuur al aan boord. Sindsdien zijn er alleen maar scholen bijgekomen", vertelt hij. Melissa vult aan: "We hebben alle docenten op de scholen een enquête over meertaligheid gestuurd. Daarnaast zijn er focusgroepen bij de scholen gestart en hebben we lesobservaties gehouden. Uit al deze onderzoeken kwam naar voren dat er verschillen zitten in hoe scholen en klassen met meertaligheid omgaan. Waar sommige docenten veel gebruikmaakten van zelfontwikkelde meertalige strategieën, vertrouwden anderen meer op een technische benadering van (taal)onderwijs. Maar alle scholen op Bonaire hebben de meertalige situatie met elkaar gemeen. Het is daarom een van onze doelen geworden om bewust te werken aan een schoolomgeving waar meertaligheid strategisch wordt ingezet in het onderwijs en waar meertaligheid gevierd wordt", aldus Melissa.

MOEDERTAAL ALS STRATEGIE

Dankzij iTOB krijgen docenten vanuit de schoolbesturen handvatten aangereikt om een professionaliseringsslag te slaan bij het efficiënt inzetten van meertaligheid. Daarvoor heeft het kernteam naast een handleiding ook schoolbrede trainingen ontwikkeld die twee didactische methodes onderwijzen: de CLIL-methode (Content Language Integrated Learning) en translanguaging. Melissa legt uit: "In CLIL-lessen staat zowel het leren van vakinhoud als taalverwerving centraal. De leerlingen gebruiken daarbij een vreemde taal om de vakstof te begrijpen en te verwerken. Tijdens een biologieles wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het uitbreiden van vakgerichte woordenschat in een vreemde taal. Wanneer docenten dit bewust en gestructureerd in hun lessen aanbrengen, biedt de juiste tools aan leerlingen die de instructietaal nog aan het leren zijn. Translanguaging is een methode die docenten op een bepaald moment in de les gebruiken, zoals de moedertaal van de leerlingen verbinden met de doelvoor-

den van de les, ter voorbereiding op de les. Daarmee wordt de moedertaal van de leerling strategisch ingezet en benut. Door deze gestructureerde werkvormen consistent te gebruiken, bouw je effectief voort op de moedertaal. Zowel de wetenschap als de praktijk tonen aan dat dit voor de leerlingen een betere manier van leren is dan de oorspronkelijke gedachte dat onderdompeling in een vreemde taal de meest effectieve methode is”, vertelt de projectleider.

SPRINTS

Op de scholen wordt gewerkt met ‘sprints’. Dit is een werkwijze vanuit de veranderkunde waarbinnen teams in afgebakende tijdvakken bepaalde hoeveelheden werk voltooien. In een periode van twee jaar organiseert iTOB in totaal tien sprints. De eerste sprint was het houden van enquêtes onder de docenten, de tweede was de projectweek ‘Ik ben meertalig’, waarin taal werd gevierd. Het kernteam houdt zich verder voornamelijk bezig met de professionalisering van docenten en het samenwerken met de scholen om tot een nieuw taalbeleid te komen waarin meertaligheid is geïntegreerd. Bas vertelt: “Vanuit elke school is een medewerker aangesloten bij de werkgroepen van ons project. Dit is doorgaans een taalcoördinator of een andere medewerker met affiniteit voor taal. Met hen zitten we eens in de zes weken samen en evalueren we de sprints die geweest zijn en bespreken we de sprints die nog volgen. Vervolgens is het de taak van het werkgroep lid om te zorgen dat die sprints ook op de school wordt uitgevoerd. Samen met de directie voeren zij de sprints uit. Wij komen ter ondersteuning langs op de scholen om de voortgang te bespreken en te kijken waar zij tegenaan lopen”, legt Bas uit. Als projectcoördinator zorgt hij er ook voor dat er continuïteit in het project komt en blijft. “Er is geen docent die, naast zijn tijd voor de klas, even twee trainingen volgt en dit vervolgens op een consistente manier in zijn lessen verwerkt. Het is echt belangrijk dat de materie top-of-mind blijft. Daarom worden sommige docenten ook opgeleid tot coaches op het gebied van de didactiek”, legt Bas uit. “Zo kunnen de docenten ook zonder tussenkomst van het kernteam hun lesinhoud verbeteren.”

EIGEN GEZICHT

In de twee jaar dat de kernteamleden met het project bezig zijn, hebben zij gemerkt dat flexibiliteit een vereiste is. Melissa: “We houden ons voornamelijk bezig met de instructietaal, maar hechten bewust waarde aan de andere belangrijke talen op Bonaire, zoals het Papiaments, Spaans en Engels. Neem bijvoorbeeld de nieuwsbrieven die de scholen naar de ouders versturen: in welke talen wordt dat gedaan? Het is nog steeds aan de scholen zelf om te bepalen hoe zij dat invullen. Wij bieden waar nodig begeleiding”, vertelt Melissa.

Bas vervolgt: “Ook zorgen we ervoor dat scholen bewust met deze middelen omgaan in plaats van dat het zomaar

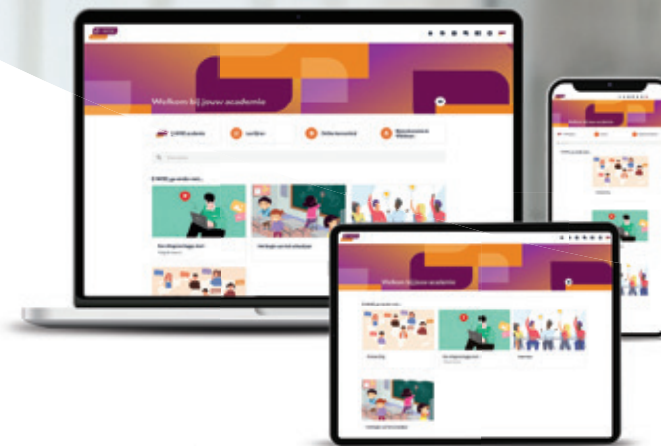
gebeurt. Via iTOB verstrekken wij de kaders, maar het is aan de scholen zelf om daar een eigen gezicht aan te geven. De sprints lopen bijvoorbeeld niet altijd op alle scholen gelijktijdig. Sommige scholen konden pas later in het jaar de projectweek uit de tweede sprint organiseren. Het is echt maatwerk voor elke school.”

VOORTBESTAAN

Het project iTOB loopt door tot en met medio 2026. In het laatste jaar gaat het kernteam gestaag verder met het professionaliseren van het taalbeleid op de scholen. Gevraagd naar het einddoel, schiet zowel bij Melissa als Bas hetzelfde woord te binnen: bewustwording. “We willen dat scholen stapsgewijs en gezamenlijk richting inclusief taalonderwijs gaan. Dat vergt veel tijd, want daarvoor moet je bij de docenten structurele bewustwording creëren over de didactiek waar zij mee bezig zijn”, legt Bas uit. Melissa vervolgt: “Het oorspronkelijke idee achter het project is om leerlingen met het Papiaments als moedertaal ondersteuning te bieden bij het Nederlands, maar het plaatje op Bonaire is veel kleurrijker. We willen ook didactische hulp bieden aan bijvoorbeeld Nederlands- en Spaanstalige leerlingen voor wie het Papiaments een vreemde taal is. Alle leerlingen op Bonaire moeten handvatten krijgen die gebaseerd zijn op hun eigen taalrepertoire.”

Daarvoor kijkt het projectteam verder dan alleen het trainen van docenten. “Taal is overal. Het is belangrijk dat we kijken naar de wijze van toetsing en het materiaal dat voor de leerlingen beschikbaar is. Zo houden we ons ook bezig met het toetsen van het Nederlands als een vreemde taal en het gebrek aan methodes op het gebied van Nederlands en Papiaments. Ook de positie van het Papiaments in het onderwijs wordt besproken binnen dit traject. Daarvoor werken we intensief samen met partijen als het ministerie van OCW en Fundashon Akademia Papiamentu. We zien nu al dat het gesprek veel beter gevoerd kan worden doordat het project zo breed gedragen wordt. Wij moeten ervoor zorgen dat de dialoog over meertaligheid ook na het afronden van dit project blijft voortbestaan”, besluit Melissa. <

BINNEN EEN WEEK JE EIGEN ACADEMIE IN JE EIGEN HUISSTIJL

MAAK KENNIS MET E-WISE TOTAAL: EEN COMPLETE ACADEMIE VOOR JOUW ORGANISATIE

- Je voelt je direct thuis in je eigen leeromgeving met eigen huisstijl
- Iedereen heeft toegang tot het complete E-WISE cursusaanbod
- Je kunt zelf bijeenkomsten plannen en leerlijnen ontwikkelen
- Je bouwt een kennisbank op door eigen content toe te voegen
- Je hebt altijd inzicht in de professionalisering van je team

Vraag een demo aan op e-wise.nl/totaal

e-WISE

Good To Know

‘Sommige docenten worden opgeleid tot coaches op het gebied van de didactiek’

HET GEBOUW

Tekst: Martijn de Graaff • Fotografie: Dirk Kreijkamp

Heb je ook een bijzonder gebouw, laat het ons weten: redactie@vo-raad.nl

De oude ingang van het gebouw wordt nu alleen gebruikt bij diploma-uitreikingen

IN HET KORT:

School: Norbertus **Plaats:** Roosendaal **Aantal leerlingen:** ongeveer 1200 **Directeur:** Edwin van den Hooven
Architect oude gebouw: Piet Buskens (1920) **Architect verbouwing:** BDG Architecten (2024) **Bijzonderheden:** Samen met DaVinci en Gertrudis vormt Norbertus de scholengemeenschap Tongerlo in Roosendaal. Norbertus biedt havo, atheneum en gymnasium.

Welkom

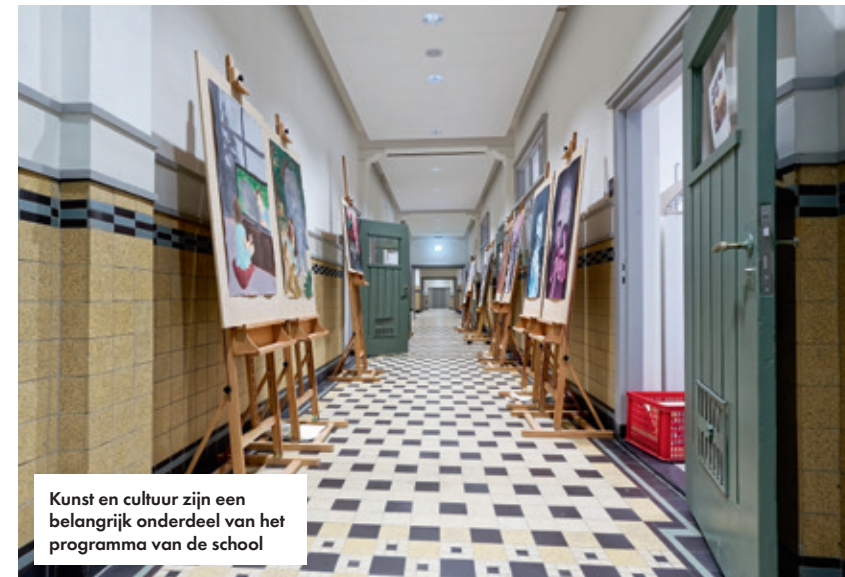
De nieuwe ingang en het kunstlokaal

De kluisjes zijn weggewerkt in de banken

De mediatheek

Kunst en cultuur zijn een belangrijk onderdeel van het programma van de school

Een nieuwe jas voor een monument

Hoe maak je een meer dan 100 jaar oud gebouw toekomstbestendig? Het antwoord van het Norbertus was: zet er een nieuw gebouw omheen. Debbie Roobol, manager bedrijfsvoering ondersteunende diensten en lid centrale directie, begeleidde het hele bouwproces.

"Onze school zit al 105 jaar op deze locatie. In de loop van de decennia zijn er allerlei uitbreidingen geweest. In 2013 hadden we een heel duidelijke wens om ons onderwijs in een nieuw jasje te steken, maar het gebouw sloot daar niet op aan. Er waren sluipdoor-gangetjes en hoekjes waar leerlingen weg konden duiken. Geen openheid, transparantie of zichtlijnen. Daarom was een van de eerste dingen die we deden, het samenstellen van een bouwraad, bestaande uit docenten, leerlingen en ondersteunend personeel. Die zijn gaan dromen over hun ideale gebouw. Daar kwamen prachtige moodboards uit. Met HEVO, onze eerste partner, hebben wij het programma van eisen opgesteld. Vervolgens heeft de architect op basis van de moodboards en de eisen een prachtig ontwerp gemaakt. Een van de uitdagingen was dat we het oude gebouw - een monument - moesten behouden, terwijl we ook duidelijke loop- en zichtlijnen wilden. We hadden al bedacht dat het gebouw omsloten zou worden door een nieuw deel, een U-vorm. Toen kwam de architect met het idee voor een EFTE-lucht-kussendak. Daardoor konden we een groot binnenplein creëren, met het oude gebouw in het midden.

We hebben iedereen zoveel mogelijk in het proces betrokken, bijvoorbeeld door bouwbezoeken. We hebben ook aan verwachtingsmanagement gedaan en gezegd dat er kinderziektes zouden zijn. Ik beheer een apart nieuwbouw-mailaccount waar iedereen klachten en suggesties naartoe kan mailen. De eerste dag, 9 januari 2025, was erg spannend. Ik ben bovenaan de trap gaan staan en heb gekeken hoe alle leerlingen binnenkwamen. Het liep gewoon, er was een flow! En dat is nog steeds zo. In een tevredenheidsonderzoek onder leerlingen zijn we gestegen van een 6,2 naar een 7,1. Hoe mooi is dat!"

TIP

"We hebben de directievoering uitbesteed. Dat betekent dat een ingehuurde partij, in dit geval Complan, de contacten onderhoudt met de aannemer, installateurs, et cetera. Dat heeft ons heel veel tijd bespaard. Dat geldt ook voor de hoofdopzichter. Je hebt die professionaliteit echt nodig, zo iemand ziet dingen die wij nooit zouden zien. Bijvoorbeeld of er in de watervoorziening een keerklep kwaliteit A geplaatst wordt (een keerklep zorgt ervoor dat water maar één richting op kan stromen, red.). Wij zien niet of de kwaliteit echt A is en niet C. Een opzichter wel."

DIGITAAL
ONDERWIJS

JE KAN
BETER.

Signpost helpt jouw school
succesvol digitaliseren

Ga naar signpost.nl
of scan de QR-code
en ontdek hoe.

Een les uit de moestuin

Regelmatig vind ik rust en nieuwe inzichten in mijn moestuin. Voor mij is die tuin een metafoor voor mijn leiderschap. Een voorbeeld daarvan is de relatie met mijn buurman, een lieve man van rond de tachtig met een schat aan tuinierervaring. Zijn moestuin grenst aan de mijne, en met een vriendelijk, maar kritisch oog observeert hij mijn beginnende pogingen. Hij deelt gul zijn kennis, leert me de fijne kneepjes van het spitten en het verwijderen van onkruid. Ik leer enorm veel van hem en geniet van zijn lessen vol wijsheid en kennis.

Toch besloot ik uiteindelijk een hek te plaatsen tussen onze tuinen. Dit was geen afwijzing van zijn hulp, maar een behoefte aan duidelijkheid. Het hek bracht een onverwachte rust. Ik wist nu precies waar mijn grond begon en eindigde. Ik hoefde niet langer bang te zijn dat ik onbewust op zijn terrein zou werken. En wat bleek? Ik had ineens meer ruimte, bijna een halve meter, die ik efficiënt kon benutten.

Deze ervaring in de moestuin liet mij zien hoe belangrijk het is om grenzen te stellen in andere aspecten van het leven. Ook op school en in leiderschap geldt: als je weet waar je verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen, kun je met vertrouwen en efficiëntie handelen. Duidelijke kaders geven overzicht en creëren ruimte voor autonomie en creativiteit.

Er is ook ruimte voor individualiteit. Waar mijn buurman streeft naar perfecte rijen met uien, aardappelen en bonen, kies ik voor een meer organische aanpak. Ik maak rondjes, laat spontaan opkomende planten staan en geniet van de verrassende schoonheid die daaruit voortkomt. Soms zie ik mijn buurman kijken, en dan lach ik vriendelijk terug.

Ik denk dat we in de basis allemaal behoefte hebben aan structuur. Ik kan chaotisch en ruimdenkend overkomen, maar er is wel een bepaalde structuur en ik heb graag dat de dingen gaan zoals ik het gewend ben of in mijn hoofd heb. Die structuur biedt mij mogelijkheden om veel werk te verzetten. Je kunt het zien als: eerst de basis op orde hebben en structuur aanbrengen; daarna is er ruimte om te freewheelen en kun je soms verder gaan dan je denkt. Laatst zag ik dat mijn buurman even over het hekje was gestapt. Hij had blijkbaar plantjes over en had die als verrassing in mijn tuintje gezet. Hoewel ik graag mijn eigen gang ga, vind ik dit de ware cadeautjes. Zelfs met duidelijke grenzen blijft de intentie tot verbinding en samenwerking bestaan, en soms kan die tot onverwachte, mooie 'oogsten' leiden. <

Chantal Rebel

Docent, interim-schoolleider, systemisch coach en bestuurder van Stichting Jong Veluwe, die tieners stimuleert actief bij te dragen aan de maatschappij.

'In De Nieuwe Schatkamer zitten leerlingen zelf aan de knoppen'

Maak de economieles springlevend met een bezoekje aan aan De Nieuwe Schatkamer van De Nederlandsche Bank. Hier spelen leerlingen interactieve spellen, bezoeken ze de oude kluis en leren ze alles over hoe economische vraagstukken van invloed zijn op hun eigen leven.

De Nederlandsche Bank (DNB) opent na een jarenlange verbouwing weer haar deuren. Het geld en goud is overgebracht naar een militaire basis van DNB in Zeist. 'In de vrijgekomen ruimte vind je nu De Nieuwe Schatkamer', vertelt Carlijn Zandbergen van DNB. 'Drie verdiepingen waar leerlingen op een speelse, interactieve manier in verschillende economische thema's duiken. Een prachtige aanvulling op de economieles voor in het voortgezet onderwijs.'

INTERACTIEF LEREN

In De Nieuwe Schatkamer zijn de leerlingen zelf onderdeel van de economie. Zandbergen legt uit: 'In de interactieve spellen komen alle thema's uit het werkveld van DNB terug. Zo is er een spel waar leerlingen zelf bepalen of er een renteverlaging of -verhoging nodig is. In hun boodschappenmandje liggen dagelijkse producten. De inflatie stijgt en er blijven steeds minder producten in het mandje over. De leerlingen moeten zelf ingrijpen. Daarnaast moeten de leerlingen alert blijven als er ineens een schip in het Suezkanaal vast komt te liggen of er breekt een oorlog uit. Hoe grijp je in?'

Tijdens een ander spel zitten de leerlingen aan de tafel van de Europese Centrale Bank. Samen met de andere Eurolanden bedenken ze maatregelen tegen de hoge inflatie. 'Ze ontdekken dat gezamenlijk beslissen moeilijk is. Het ene land is geholpen met een verhoging van de rente, terwijl het andere land juist een verlaging nodig heeft. Hoe kun je het voor iedereen goed doen?' Door zelf aan de knoppen te draaien, gaat de lesstof leven.

MYSTERIEUZE KLUIZEN

In De Nieuwe Schatkamer is er ook heel wat te zien en te ontdekken. 'Tijdens de rondleiding dalen we ook af naar

de voormalige kluisen in de kelders. Daar werd vroeger het goud bewaard.' 'Waarom vinden mensen goud of gouden sierraden eigenlijk zo belangrijk? Waarom willen rappers een gouden tand? We laten jongeren nadenken over wat voor hun van waarde is. Die vraag neem je mee naar huis of naar het klaslokaal', zegt Zandbergen.

Carlijn Zandbergen is afdelingshoofd De Nieuwe Schatkamer bij De Nederlandsche Bank.

PRAKTISCH

Kom je met de klas naar De Nieuwe Schatkamer? Voorafgaand aan het bezoek is er contact mogelijk om specifieke leerdoelen af te spreken. Je krijgt ook toegang tot lesmateriaal dat je voor en na je bezoek kunt gebruiken. Een bezoek aan De Nieuwe Schatkamer is gratis voor scholen. Voor bussen is er een speciale parkeergelegenheid op 10 minuten loopafstand.

getal&ruimte

MODERNE WISKUNDE

Natúúrlijk kerndoelenedities bij Getal & Ruimte en Moderne Wiskunde

Met deze advertentie vertellen we je **onze** kijk op de **kerndoelen** en hoe we jou als **docent** daarbij gaan **helpen**.

Evolutie, geen revolutie

Met de huidige 13e editie ben je als docent wiskunde al grotendeels 'kerndoelproof'. De nieuwe kerndoelen zetten het vak wiskunde niet op z'n kop: het is een evolutie, geen revolutie. Toch verdienen leermiddelen het om vanuit de nieuwe wettelijke kaders ontwikkeld te worden. Alleen zo krijg je kwalitatief hoogwaardig lesmateriaal dat de verschuivende accenten in het vak goed tot hun recht laat komen.

Belangrijkste veranderingen in de nieuwe kerndoelen

- De nieuwe kerndoelen leggen meer nadruk op de samenhang tussen wiskundige concepten en wiskundige denk-werkwijzen.
- Ook worden contexten uit de werkelijkheid sterker benadrukt, zodat leerlingen beter leren hoe wiskunde en de wereld zich tot elkaar verhouden.
- Daarnaast is er meer aandacht voor rekenvaardigheid, statistisch redeneren en het kritisch beoordelen van data.

De achterliggende gedachte is dat leerlingen een toekomstbestendige mix van wiskundige kennis en vaardigheden opdoen. Zo kunnen ze wendbaar en kritisch meedoen in een snel veranderende samenleving.

Klaar voor het nieuwe schooljaar!

Daarom zorgen wij ervoor dat je vanaf schooljaar 2026/2027 kunt werken met een wiskundemethode die helemaal is geschreven vanuit de nieuwe kerndoelen. We hebben regelmatig contact met het SLO, zodat onze methodes Getal & Ruimte en Moderne Wiskunde naadloos aansluiten op de laatste voorschriften. Niet achteraf nieuwe doelen aan bestaand lesmateriaal koppelen. Wel gemak én zekerheid voor jou als wiskundedocent.

Tot die tijd kun je prima verder met de 13e editie. En stap je straks - met LIFO of met hardcover boeken - moeiteloos over naar de kerndoeleneditie.

Aernout Pilot
Uitgever Getal & Ruimte

Erik Jan de Vries
Uitgever Moderne Wiskunde

Hoe houd je beginnende docenten aan boord?

Verspilling van talent: daarvan kun je toch wel spreken als 8 procent van de startende docenten het na één jaar voor de klas al voor gezien houdt – vaak zelfs meteen het onderwijs vaarwel zegt – en 15 procent na drie jaar. De redenen daarvoor kunnen op het persoonlijk vlak liggen of te maken hebben met gezondheid. Maar ook worden werkdruk en stress genoemd, minder goede relaties met collega's en leidinggevend en een gebrek aan doorgroei-mogelijkheden. De directe werkomgeving dus, zoals Isolde Kolkhuis Tanke en Nore van Roekel het noemen. In hun boek gaan zij op zoek naar factoren waardoor die dagelijkse werkcontexten jongere onderwijsprofessionals kunnen helpen om zich op een gezonde manier verder te ontwikkelen.

De auteurs presenteren daarvoor een model dat bestaat uit drie cirkels – hoewel, echt rond zijn ze niet – en een kern. Die kern wordt gevormd door de werkzaamheden van de jongere collega's, de 'cirkels' door de directe (sociale) werkcontext, organisatiecultuur en -beleid en de maatschappij. Ieder onderdeel wordt uitgewerkt in condities die als kijkwijzer kunnen dienen: hoe is het hiermee gesteld in jouw organisatie?

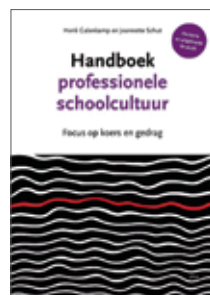
In het tweede deel van het boek gaan de auteurs dieper in op de dynamieken en patronen die maken dat deze

condities positief of juist negatief uitwerken. Ze doen dat aan de hand van vier thema's: 'presteren & leren en compensatietechnieken', 'beelden, verwachtingen en identiteit', 'diversiteit benutten en teamwerk' en 'psychologische veiligheid, leren van fouten en (leer)cultuur'. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met reflectievragen en praktische tips.

Het derde deel is gereserveerd voor tools en werkvormen waarmee de lezers zelf aan de slag kunnen. Niet alleen HR-functionarissen, maar bijvoorbeeld ook leidinggevend en collega-docenten. De tools en werkvormen zijn ingedeeld naar de doelen die je ermee voor ogen kunt hebben: elkaar diepgaander leren kennen (in team- of projectverband), gezamenlijke bewustwording van condities en patronen in de werkcontext, bepalen waar je met elkaar naartoe wilt groeien en samen concrete acties ondernemen en de opbrengst evalueren. 'Samen Sterker Starten' is naast een rijke bron van verdiepende wetenschappelijke inzichten, aansprekende praktijkverhalen uit allerlei sectoren (ook het onderwijs) en praktische aanwijzingen ook een prettig leesbaar boek. De belofte op het omslag dat iedereen met de aangedragen inzichten zijn voordeel kan doen, wordt meer dan waargemaakt.

Isolde Kolkhuis Tanke en Nore van Roekel
Samen Sterker Starten
Bouwen aan een gezond presteer- en leerklimaat voor jongere collega's
ISBN 978 90 244 6691 7

Henk Galenkamp en Jeannette Schut
Handboek professionele schoolcultuur
Focus op koers en gedrag
ISBN 978 94 933 3605 6

Schoolcultuur

Het bekende handboek van Galenkamp en Schut is inmiddels toe aan een zesde druk. De auteurs hebben de vorige druk herzien - vooral stilistisch - en aangevuld met nieuwe inzichten: bijvoorbeeld over gevoelens van (on)veiligheid, passief gedrag en miskenning en de rol van angst en boosheid. De auteurs geven aan ook deze nieuwe thema's van een wetenschappelijke onderbouwing te hebben voorzien. Het is echter de vraag of zij met hun keuze daadwerkelijk alle relevante aspecten van professionele schoolcultuur - iets wat volgens bepaalde bronnen niet bestaat - voldoende hebben afgedekt.

Perfectionisme

Jonge mensen ervaren bijna dagelijks de druk om perfect te zijn: op school, in hun vrije tijd en zeker ook op 'de socials'. Dat leidt in toenemende mate tot angst- en somberheidsklachten, zoals onderzoeken telkens weer laten zien. Leraren spelen een cruciale rol in het herkennen en ondersteunen van leerlingen die worstelen met perfectionisme. Luijter laat in haar boek zien hoe je als leraar perfectionisme kunt herkennen én reikt handvatten aan om effectief in te grijpen en leerlingen te ondersteunen op momenten dat dat nodig is.

Tamara Luijter
Perfectie en prestatiedruk
Inzicht en aanpak in het onderwijs
ISBN 978 94 933 3628 5

Kritisch

In een wereld waarin feiten en fictie - *fake news* - voortdurend met elkaar strijden, is kritisch denken belangrijker dan ooit. Het boek van De Vooght is bedoeld als gids om de complexiteit van onze tijd beter te leren begrijpen. Vanuit acht perspectieven en tweeëndertig wetenschappelijke disciplines biedt de auteur de lezer een uniek en prettig leesbaar inkijkje in hoe wetenschappers de wereld interpreteren. Dat levert praktische handvatten op om je eigen denkstijl te verkennen en verruimen.

Edward De Vooght
Kritisch leren denken
Wetenschappelijke vragen om de wereld beter te begrijpen
ISBN 978 90 209 4971 1

Rollen

Model-Baarda wordt in veel kennisintensieve organisaties gebruikt voor loopbaan- en beloningsbeleid. Het leent zich echter ook prima voor strategisch personeelsbeleid. Het model onderscheidt acht rollen: aanpakker, vakkraft, regelaar, expert, regisseur, inspirator, navigator en schaker. Leidend is de vraag welke rol dominant is voor het primaire proces. Voor het vo is de vraag interessant welke rol voor de onderwijsprofessional als gewenst wordt gezien. Is dat de rol van de expert, die methodisch te werk gaat maar 'het grote plaatje' niet ziet, of die van de regisseur of inspirator, die deze kwaliteit wel in grotere mate hebben?

Rolf Baarda
De maakbare samenwerking
Het ontwerpen van vitale organisaties met model Baarda
ISBN 978 90 896 5787 9

‘Ik zie de worsteling bij collega’s’

Jan Paul Beekman, rector-bestuurder van het Spinoza Lyceum in Amsterdam:

“Dit boek maakte een diepe indruk op mij toen ik het tien jaar geleden las. ‘Schoolpijn’ gaat over de schrijver zelf, die vroeger op school ‘niet kon leren’, zoals hij zelf zegt. Het lukte hem gewoon niet en hij liep vast op school. Gelukkig waren er vier docenten die begrepen wat hij nodig had en die hem onder hun vleugels namen. Ze begeleiden hem heel intensief en uiteindelijk haalde hij *nét* zijn diploma.

Zijn eigen schoolcarrière inspireerde Pennac om voor andere kinderen te gaan doen wat zijn docenten voor hem hadden gedaan. Hij is zelf leraar geworden. Wat mij met name in zijn verhaal raakt, is dat er uiteindelijk leraren waren die Daniel de ondersteuning hebben kunnen geven die hij op dat moment nodig had. Het verhaal van Daniel blijft in mijn hoofd zitten. Onze school heeft een samenwerking met een school voor voortgezet speciaal onderwijs, om leerlingen van die school de kans te geven in te stromen op een reguliere school. We hebben nu ook een docent uit het vso die hen bij ons op school begeleidt. Die docent is niet alleen voor de vso-leerlingen van grote betekenis, maar hij is ook een inspirator voor onze andere docenten. Want ook leerlingen die op het Spinoza vanaf de basischool instromen, hebben steeds vaker een bepaalde

vorm van ondersteuning nodig, omdat ze op eigen kracht niet verder komen. En ik zie de worsteling bij collega's die proberen die kinderen op het goede spoor te krijgen. Willen we alle leerlingen een mooie onderwijsloopbaan bieden, dan hebben we docenten nodig die veel meer kunnen dan in hun taakomschrijving staat. Dat baart me aan de ene kant zorgen, maar het motiveert me ook om docenten zo goed mogelijk te ondersteunen.”

Daniel Pennac
Schoolpijn
ISBN 978 90 290 8236 5

Deze 14 collega's veranderen van baan

→ **Jeroen Bergamin** begint na de zomervakantie aan zijn nieuwe baan als rector-bestuurder van het Spinoza Lyceum in Amsterdam. Hij volgt Jan Paul Beekman op, die eind 2025 met pensioen gaat. Jeroen is nu nog rector van het 4e Gymnasium in Amsterdam.

→ **Kees Bok** is de nieuwe bestuurder van het Johannes Fontanus College in Barneveld. Hij is de opvolger van René Minderhoud, die aan het einde van dit schooljaar stopt. Kees zal zich met name gaan richten op de portefeuille onderwijs en kwaliteit. Hij werkte als directeur vwo op het Ichthus College in Veenendaal. De nieuwe voorzitter van het cvb is **Serge van de Heg**, die nu ook al in het bestuur zit. Hij blijft verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering.

→ RSG N.O.-Veluwe in Epe (Stichting Aurora OnderwijsGroep) heeft een nieuwe directeur: **Eimert Fikse** is in februari gestart. Hij werkte voorheen bij het Zone College in Zwolle.

→ **Saïd Ismail** is de nieuwe directeur van praktijkschool De Singel in Oss, onderdeel van Het Hooghuis (Stichting Carmelcollege). Hij begon in maart aan zijn nieuwe baan. Saïd werkte eerder bij het Stedelijk Dalton Lyceum in Dordrecht, waar hij onder meer betrokken was bij de ontwikkeling van de Internationale Schakelklas (ISK).

→ **Berend Kamphuis** is met pensioen gegaan. Hij werkte vanaf november 2019 als bestuurder bij Verus, eerst als voorzitter cvb. Daarvoor was hij onder meer voorzitter cvb van **CVO Zuid-West Fryslan**.

→ **Fleur Klaver** is in maart begonnen als locatiedirecteur van het Maris College - Waldeck in Den Haag (Stichting VO Haaglanden). Zij werkte hiervoor als directeur van de vso-school De Witte Vogel in dezelfde stad.

→ **Jeroen Kloezen** is in april gestart als locatiedirecteur van OSG West-Friesland in Hoorn (Stichting Atlas College). Hij was drie jaar directeur van vmbo/mbo Aeres in Heerenveen.

→ Het Laurens Lyceum in Rotterdam (RVKO) heeft **Maud Knook** en **Lobke Rieborn** per 1 augustus benoemd tot conrector. Maud werkte als interimmer en Lobke werkt al vier jaar op het Laurens. **Sebas Willemse** en **Jorik Koppert** zijn op de school recent benoemd tot teamleider. Jorik komt van het Ashram College en Sebas werkt al tien jaar op het Laurens Lyceum.

→ Per 1 september verlaat **Margareth Runderkamp** de Stichting Katholiek Onderwijs Volendam (SKOV). Zij werkte daar acht jaar als bestuurder.

→ **Joost Termeer** is sinds 12 mei de nieuwe rector van het Schoonhovens College. Hij werkte voorheen onder meer als rector op het Hyperion Lyceum en als plaatsvervangend rector op het Fons Vitae Lyceum in Amsterdam. Joost is de opvolger van Philip Nijgh, die het afgelopen jaar interim-rector was.

→ De raad van toezicht van het Scheepvaart en Transport College (STC) in Rotterdam heeft **Yolande Ulenaers** per 1 april op interim-basis benoemd als lid van het college van bestuur. Yolande was eerder onder meer van 2004 tot 2015 rector van het Kandinsky College in Nijmegen. Sinds 1 april heeft **Sven Tump** de taak van voorzitter cvb van het STC op zich genomen. Hij was al bestuurslid.

‘Het gaat eigenlijk best goed!’

Ronnie Peskens is leraar scheikunde op de KSH in Hoofddorp. Hij startte in augustus 2024 en werkte voorheen in het bedrijfsleven. Naast zijn werk volgt hij een opleiding om een eerstegraads bevoegdheid te halen.

Waarom ben je het onderwijs ingestapt?

“Ik heb scheikunde gestudeerd en ging stagelopen bij PPG, een bedrijf in verf en coatings. Daar heb ik vijftien jaar gewerkt, in allerlei verschillende rollen, ook marketing. Na een aantal jaren merkte ik dat ik het contact met mensen miste. Ik was altijd stagebegeleider en deed ook wel eens projecten met scholieren. Dat gaf me wél energie. Maar om dan ook echt de overstap te maken, vond ik heel spannend. Ik moest veel salaris inleveren en ook weer een opleiding gaan volgen. In maart 2024 was ik bij een meet & greet van Talent als Docent, hier in Noord-Holland. Ik heb toen uitgezocht wat ik allemaal moest doen om

leraar te worden en heb een paar keer op een school meegelopen. En toen heb ik de stap gewoon genomen. Op een vrijdagmiddag in augustus trok ik de deur achter me dicht bij mijn vorige werkgever, en op maandagochtend stond ik voor de klas.”

Wat neem je mee uit je vorige werk?

“Ik heb in mijn vorige baan veel samengewerkt met mensen uit allerlei landen en culturen. Dat ging me uitstekend af. Ik kon mensen met verschillende achtergronden verbinden en ervoor zorgen dat ze toch konden samenwerken. Dat komt me in de klas goed van pas. Op mijn school zitten ook leerlingen met allerlei achtergronden.

Zij-
instromer
aan het
woord

En natuurlijk kan ik ook goed vertellen over wat je aan scheikunde hebt later.”

Wat moet je nog leren in je nieuwe functie?

“Klassenmanagement is mijn grootste uitdaging. Op vrijdagmiddag geef ik tachtig minuten les aan mavo-3. Dan is iedereen moe en willen ze allemaal weekend vieren. Dat kan best pittig zijn. Maar als je bedenkt dat ik nog maar een paar maanden voor de klas sta, gaat ook dat eigenlijk best goed!”

Advertentie

Betrouwbare taalbronnen

Online – voor thuis en in de klas

-
-
-
-
-

boeken Nederlands, Engels,
Frans, Duits en Spaans

Ontdek **Van Dale Online** op school via de QR-code
Of kijk op www.vandale.nl/opschool

VRAAGBAAK

Tekst: Bart van Aalst

Waarop heb je recht bij overwerk?

Leden van de VO-raad kunnen met al hun vragen over onderwijs- en werkgeverszaken terecht bij de Helpdesk VO. Ditmaal: waarop hebben werknemers recht bij overwerk?

Een rapportvergadering die uitloopt, een conciërge die een spoedklus moet doen die niet kan blijven liggen, of medewerkers van de salarisadministratie die de dag voor de salarisuitbetalingen nog de laatste loodjes moeten regelen: in het onderwijs kan het nodig zijn dat medewerkers overwerken. Soms hebben zij daarbij recht op tegemoetkomingen die in de CAO VO zijn beschreven.

WAT ZEGT DE CAO?

Compensatie van overwerk wordt geregeld in art. 6.3 CAO VO. Daarin staat dat overwerk alleen wordt vergoed voor onderwijsondersteunend personeel (OOP) in schaal 1 tot en met 8. OOP'ers in de hogere schalen zijn dus uitgesloten, en docenten vallen helemaal niet binnen de reikwijdte van dit artikel. Verder moet het gaan om opgedragen arbeid buiten de overeengekomen wekelijkse arbeidsduur: de werknemer dient te werken op een ander moment dan met de werkgever is afgesproken. Een andere voorwaarde is dat de dagelijks vastgestelde werktijd met meer dan een half uur wordt overschreden. Voor twintig minuten overwerk bestaat dus geen recht op compensatie. Evenmin is er recht op compensatie als van tevoren in de normjaartaak is vastgelegd dat een werknemer 's avonds of op zaterdag moet werken. Denk aan een conciërge die ieder jaar moet werken tijdens de open dag.

HOE WORDT DE COMPENSATIE BEREKEND?

De compensatie is gelijk aan het aantal uren waarmee de werktijd is overschreden, vermenigvuldigd met een factor uit de tabel in

art. 6.3 lid 3 CAO VO. De werknemer kan de compensatie opnemen in tijd (verlof), of laten uitbetalen. De compensatie is afhankelijk van het moment en de dag van overwerken: overwerk in de avond kent een hogere vergoeding dan overwerk overdag. De Hoge Raad heeft bepaald dat een werkgever niet verplicht is over de overwerkuren vakantiegeld en eindejaarsuitkering te betalen, maar de CAO VO voorziet daar wel in. De overwerkvergoeding werkt dus door in het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering en is pensioengevend. Verder tellen gewerkte overwerkuren mee voor de berekening van een eventuele transitievergoeding indien de werknemer uit dienst gaat.

WAT ALS HET WERK OPSCHUIFT?

Art. 6.4 CAO VO bepaalt dat werknemers in schaal 1 t/m 8 recht hebben op compensatie als zij hun werkzaamheden onverwacht op een ander tijdstip moeten verrichten. Ook die compensatie kan worden opgenomen in de vorm van verlof of uitbetaald. Art. 6.4 CAO

VO geldt niet als het artikel over de overwerkvergoeding (art. 6.3 CAO VO) ook van toepassing is.

TOT SLOT

Het artikel over overwerk staat in het minimumgedeelte van de cao. Positief afwijken van dit artikel is toegestaan. Dat wil zeggen dat een werkgever kan besluiten om een werknemer die op grond van de cao geen recht heeft op een tegemoetkoming, alsnog compensatie toe te kennen. De werkgever moet dan wel bedacht zijn op precedentwerking. Een ruimhartige compensatie in afwijking van het artikel heeft dan ook zeker niet de voorkeur.

OOK EEN VRAAG?

Stel je vragen over onderwijs- en werkgeverszaken bij de Helpdesk VO, via een online formulier op www.vo-raad.nl/helpdeskformulier.

Laat school dé plek zijn waar jongeren leren over voeding

Gezond eten is voor veel jongeren een uitdaging. Thuis krijgen ze niet altijd de kennis en vaardigheden mee, terwijl er overal om hen heen verleidingen zijn. Scholen kunnen een belangrijke rol spelen en leerlingen via voedseleducatie een gezonde start geven. Bijvoorbeeld met het gratis online lespakket Weet wat je eet van het Voedingscentrum.

meekrijgen van thuis, zowel qua 'kennis' als letterlijk in hun broodtrommel. Bijna alle jongeren zijn een groot deel van hun tijd op school tijdens hun ontwikkeling van kind naar volwassene. Dat maakt school een logische en belangrijke plek om jongeren meer te leren over voeding. Voedseleducatie is niet verplicht en daarmee geen structureel onderdeel van het Nederlandse curriculum. Gelukkig zien scholen vaak zelf het belang van voedsel-educatie: steeds meer scholen besteden aandacht aan gezonde en duurzame voeding in de les. Om lesgeven over voeding makkelijker te maken, heeft het Voedingscentrum een gratis lespakket: Weet wat je eet.

GRATIS LESPAKKET WEET WAT JE EET

Weet wat je eet maakt jongeren wegwijs in de wereld van gezond, duurzaam en veilig eten. Het gaat om 6 online lessen die leerlingen (vmbo, havo en vwo) zelfstandig kunnen volgen. Daardoor vraagt het weinig voorbereiding van de docent. Er zijn ook 6 lessen voor het voortgezet speciaal onderwijs (cluster 4).

Leerlingen die de lessen van Weet wat je eet hebben gevolgd, hebben er meer vertrouwen in dat ze gezond, veilig en duurzaam kunnen eten. Ook staan ze hier positiever tegenover, blijkt uit onderzoek naar het effect van het lespakket.

ONGEZONDE VERLEIDINGEN WEERSTAAN

Op straat, in de supermarkt, en misschien wel op school: jongeren worden gedurende de dag regelmatig verleid om ongezond te eten en drinken. Het vraagt nogal wat van ze om dat te weerstaan. Onze omgeving maakt het namelijk behoorlijk lastig om gezond te kiezen. De ongezonde keuze is nu vaak de makkelijke keuze.

Jongeren hebben daarom kennis en vaardigheden nodig over gezond en duurzaam eten. Zodat ze weten wat gezonde voeding is voor henzelf en het milieu en waarom het belangrijk is. Dit noemen we ook wel voedselvaardig zijn. Jongeren die voedselvaardig zijn, hebben een betere relatie met voeding en hebben van deze vaardigheden hun leven lang profijt. Daarom is het belangrijk om alle jongeren dit mee te geven.

VOEDSELVAARDIGHEDEN AANLEREN

Hoewel ouders een grote rol spelen in het aanleren van voedselvaardigheden, krijgen niet alle jongeren deze van huis uit mee. Op school zie je allerlei verschillen in wat jongeren

**BENIEUWD NAAR DE
LESSEN VAN WEET
WAT JE EET?**

Ga dan snel naar www.wwje.nl
of scan de QR-code

De juiste keuzes vandaag, voor het talent van morgen.

www.devogids.nl

www.mbokompas.nl

Een goed voorbereide leerling is in ieders belang.

De VO Gids helpt leerlingen en ouders in groep 8 bij het maken van de juiste schoolkeuze, terwijl het MBO Kompas leerlingen en hun ouders in de bovenbouw van het vmbo ondersteunt bij hun studie- en beroepskeuze. Deze gidsen zijn waardevolle hulpmiddelen voor leerkrachten en decanen om deze keuzes effectief te begeleiden.

De **Onderwijs Communicatie Groep** biedt deze essentiële ondersteuning, zodat je leerlingen van vandaag en die van morgen de beste keuzes kunnen maken.

Wil je onze publicaties ontvangen?

Mail naar info@ocgroep.nl of bel: 020 570 89 81.

www.ocgroep.nl